

XII. évfolyam 3. szám 2019

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet

Pénzügyi Hírlevél
XII. évfolyam 3. szám 2019

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő
Dr. Lámfalusi Ibolya

Szerzők
Illés Ivett
illes.ivett@aki.naik.hu
Péter Krisztina
peter.krisztina@aki.naik.hu

Kiadó
NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Telefon: (+36 70) 501-0446
Fax: (+36 1) 217-8111
<https://www.aki.gov.hu/>
aki@aki.naik.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Publikációs Csoport
publikacio@aki.naik.hu
Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	7
Piaci és egyéb támogatások	9
Nemzeti támogatások	10
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	13
Állattenyésztési támogatások.....	13
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	16
Kertészeti ágazat támogatása.....	17
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	19
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	20
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	21
A társas vállalkozások hitelállománya.....	26
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban....	33
MFB-hitelprogramok.....	33
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	36
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	39
Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok	41
Növekedési Hitelprogram.....	42
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	45
Hitelezési felmérés.....	48
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása	49
EU-referencia-kamatláb.....	50
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	51
Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége	53
Kiegészítő táblák.....	54

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

A 2019. költségvetési évre előirányzott 764,8 milliárd forintból a tervek szerint közvetlen termelői támogatásokra 402,9 milliárd forintot, piaci és egyéb támogatásokra 32,2 milliárd forintot és a nemzeti támogatás jogcímeire további mintegy 95,5 milliárd forintot vehetnek igénybe a kedvezményezettek. A 2014–2020-as tervezési és programozási ciklushoz kapcsolódó vidékfejlesztési és halászati programokra a 2019. évre előirányzott támogatási összeg 234,3 milliárd forint.

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra elkülönített 764,8 milliárd forint 44,8 százalékát, összesen 343,0 milliárd forintot fizettek ki 2019 első fél évében (1. táblázat). Az előirányzatok teljesülését vizsgálva figyelembe kell venni, hogy az a kifizetési rendből adódóan nem mindig időarányos. Számos támogatás az év második felében teljesül, bizonyos jogcímek esetében pedig lehetnek áthúzódó kifizetések is.

A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is a termelőknek nyújtott közvetlen támogatások domináltak az agrár- és vidékfejlesztési támogatások között. Az ágazatba érkezett összes támogatás csaknem kétharmada, 62 százaléka jutott el közvetlen támogatás formájában a kedvezményezettekhez.

A támogatási összeg negyede vidékfejlesztési intézkedésekre irányult. A Vidékfejlesztési Program 2014–

2020 keretében 90,6 milliárd forintot folyósítottak június 30-ig. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program tárgyevi kifizetéseiről nem áll rendelkezésünkre adat.

A hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatások keretében további jelentős összeget, 33,2 milliárd forintot vehettek igénybe a gazdálkodók az első fél év során.

A piac szabályozását célzó intézkedésekre 6,5 milliárd forintot fordítottak, amelynek zöme továbbra is a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat fedezte, nagyobb részben nemzeti forrásból.

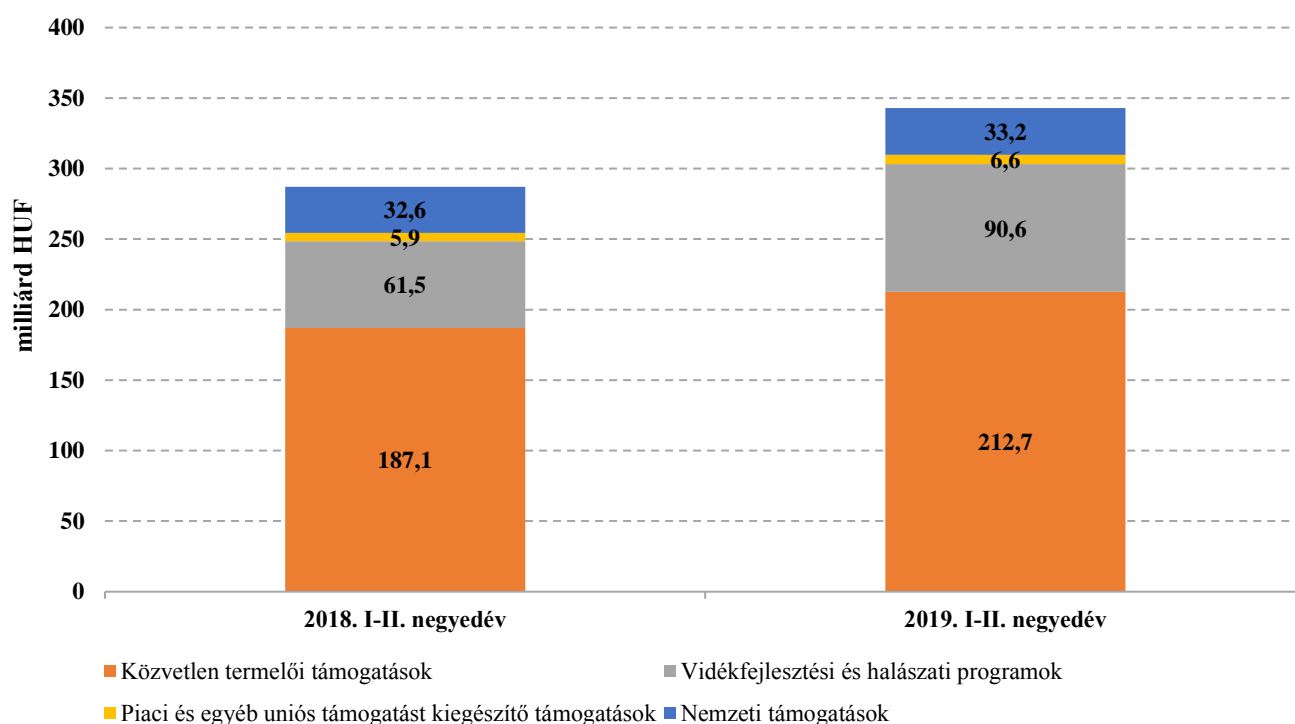
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében 2019. június 30-ig folyósított összeg az előző év azonos időszakához képest 55,8 milliárd forinttal volt több. A növekedés a vidékfejlesztési intézkedésekre fordított támogatási összegnél jelentkezett legnagyobb mértékben, a kifizetés mintegy másfélszerese volt az egy évvel korábbinak (1. ábra). A közvetlen termelői támogatások összege 25,6 milliárd forinttal haladta meg az egy évvel korábbi összeget. A nemzeti támogatások 0,5 milliárd forinttal, a piaci és egyéb támogatások 0,6 milliárd forinttal bővültek.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2018 és 2019

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–II. negyedév	2019. I–II. negyedév
I. Közvetlen termelői támogatások	187 061	212 654
II. Vidékfejlesztési és halászati programok	61 506	90 611
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	0	0
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	61 506	90 611
<i>Ebből: Vidékfejlesztési és halászati programok technikai segítségnyújtása</i>	<i>2 049</i>	<i>677</i>
Halászati Operatív Program	0	0
III. Piaci és egyéb támogatások	5 933	6 555
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	3 470	3 840
Agrárpiaci támogatások	2 463	2 715
Belpiaci intézkedések	2 463	2 715
<i>Ebből: borászati ágazat támogatása</i>	<i>353</i>	<i>341</i>
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	0	0
IV. Nemzeti támogatások	32 627	33 150
Agrártámogatások mindösszesen	287 127	342 971

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

1. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2018 és 2019

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az első fél évben az agrárium és a vidék fejlesztését célzó támogatási összeg 84-16 százalékban oszlott meg az uniós és a nemzeti forrás között. Európai uniós forrásból 289,0 milliárd, hazai forrásból további 53,9 milliárd forint kifizetése valósult meg 2019. június 30-ig. Ezen belül a társfinanszírozással megvalósult támo-

gatásokra (VP, MAHOP, valamint Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások) uniós forrásból 73,7, hazai költségvetésből 20,8 milliárd forintot fordítottak, ami 78-22 százalékos társfinanszírozási arányt jelent (2. táblázat).

2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2019. I–II. negyedév

Forrás	2019. I–II. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	33 150	–	33 150
EU-társfinanszírozású támogatások	94 452	73 657	20 794
Közvetlen EU-kifizetések	215 369	215 369	–
Összesen	342 971	289 026	53 944

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

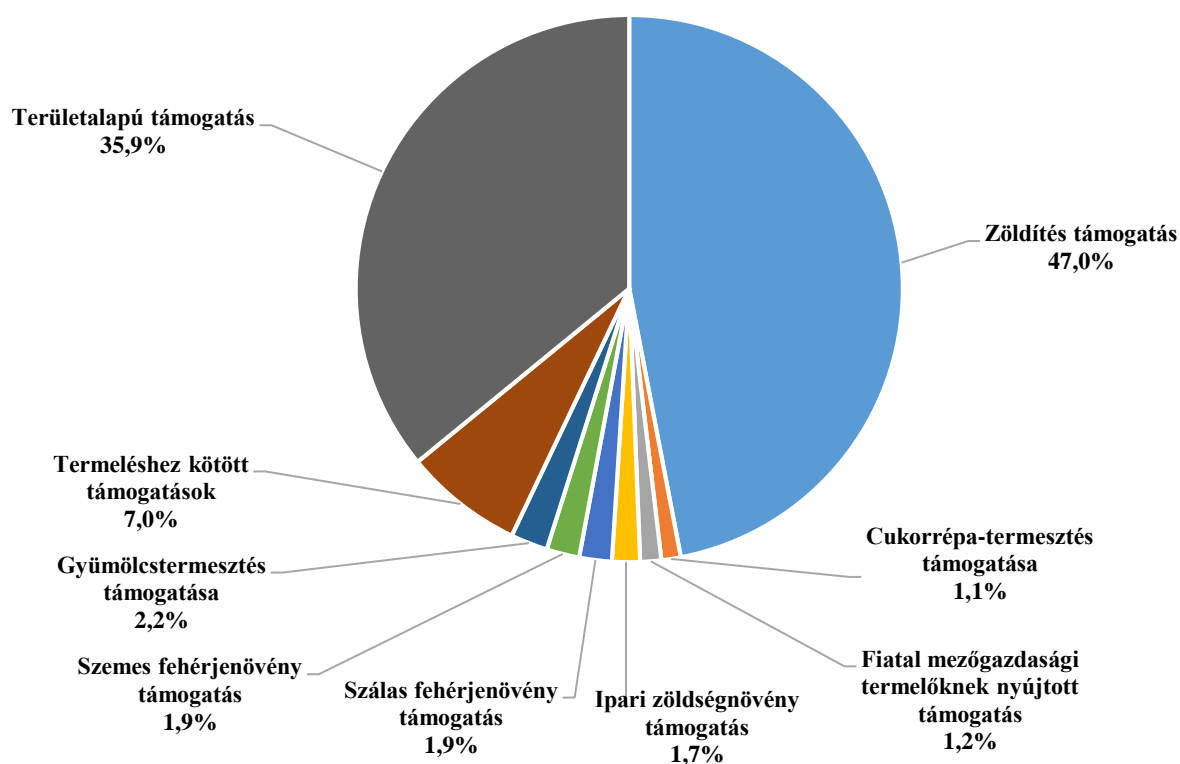
Közvetlen termelői támogatások

A közvetlen támogatások jogcímein 2019 első fél évében 212,7 milliárd forint jutott el a termelőkhez, jellemzően területalapú támogatás formájában és a zöldítési komponens keretében. A támogatási összeg legnagyobb részét, 47,0 százalékát (99,9 milliárd forint) a zöldítési támogatás tette ki, míg hasonlóan magas, 35,9 százalékos arányt képviselt a területalapú támogatás (76,4 milliárd forint) (2. és 3. ábra). A 2018. évi egyseges kérelmek után járó területalapú támogatásoknak csupán egyharmada került folyósításra előlegként 2018

végén, fennmaradó részét 2019 első fél évének végéig kapták meg a gazdák.

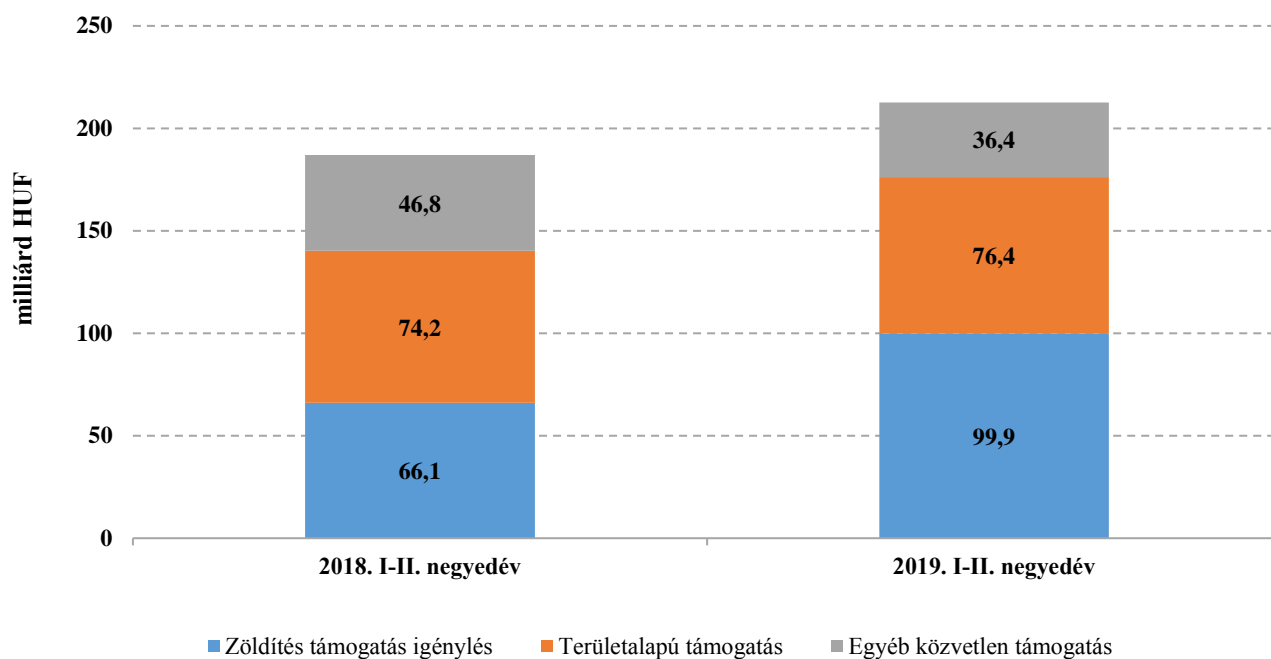
A termeléshez kötött támogatások 7,0 százalékos arányt képviseltek a 14,9 milliárd forint kifizetéssel. Gyümölcsstermesztés támogatására (extenzív és intenzív) 4,7 milliárd forintot, ipari zöldségnövények termesztéséhez 3,5 milliárd forintot, cukorrépa-termesztés támogatására 2,4 milliárd forintot folyósítottak. A szál- és szemes fehérjenövények támogatására 8,2 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek, ami közel azonos arányban oszlott meg a növénykultúrák között. A fiatal mezőgazdasági termelők 2,6 milliárd forint támogatásban részesültek (6. táblázat).

2. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2019. I–II. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

3. ábra: **Közvetlen támogatások teljesülése, 2018 és 2019**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire a tárgyévben 230,5 milliárd forintot különítettek el, amiből az első fél évben 90,6 milliárd forintot folyósítottak a gazdálkodóknak (3. táblázat). Ez 29,1 milliárd forinttal meghaladta az előző év azonos időszakában folyósított összeget. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében összességében 3,8 milliárd forint áll a kedvezményezettek rendelkezésére 2019-ben, kifizetésre vonatkozó adat nem áll rendelkezésünkre.

A VP intézkedései közül a tárgyi eszközökbe történő beruházásokra 32,5 milliárd forintot fordítottak, az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre 17,6 milliárd forintot. Ezek együttesen a

kifizetések több mint felét tették ki. További 16,0 milliárd forint jutott az alapvető szolgáltatásokra és a falvak megújítására a vidéki térségekben. A Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések elérték a 7,5 milliárd forintot. A mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztésére 3,6 milliárd forint irányult, állatjóléti támogatásokra pedig 3,4 milliárd forintot vehettek igénybe a kedvezményezettek (4. ábra).

A tárgyévi kifizetéseket összevetve a 2018. év azonos időszakával elmondható, hogy a tárgyi eszközökbe történő beruházásra és az alapvető szolgáltatások és a falvak megújítására magasabb összeget fordítottak, míg kevesebb jutott agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre, valamint a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztése jogcímeire.

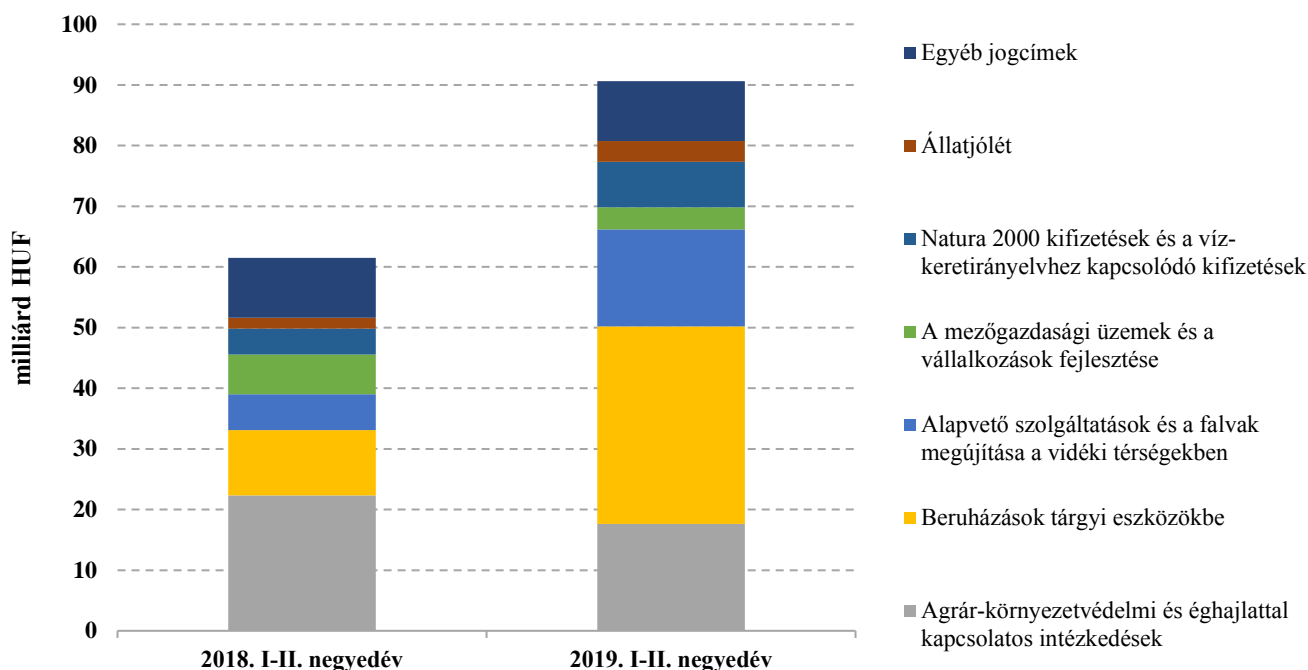
3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2018 és 2019**

Jogcím	millió HUF	
	2018. I–II. negyedév	2019. I–II. negyedév
EU-társfinanszírozással működő Vidékfejlesztési Program 2014–2020	61 506	90 611
Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések	22 334	17 642
Beruházások tárgyi eszközökbe	10 777	32 547
Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben	5 877	16 019
A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése	6 587	3 607
Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések	4 257	7 523
Állatjólét	1 790	3 400
Ökológiai gazdálkodás	2 760	1 700
Kockázatkezelés	155	179
Egyéb jogcímek	6 967	7 994

Megjegyzés: A MAHOP vonatkozásában 2019. I–II. negyedévi kifizetési adat nem áll rendelkezésre.

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

4. ábra: Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2018 és 2019

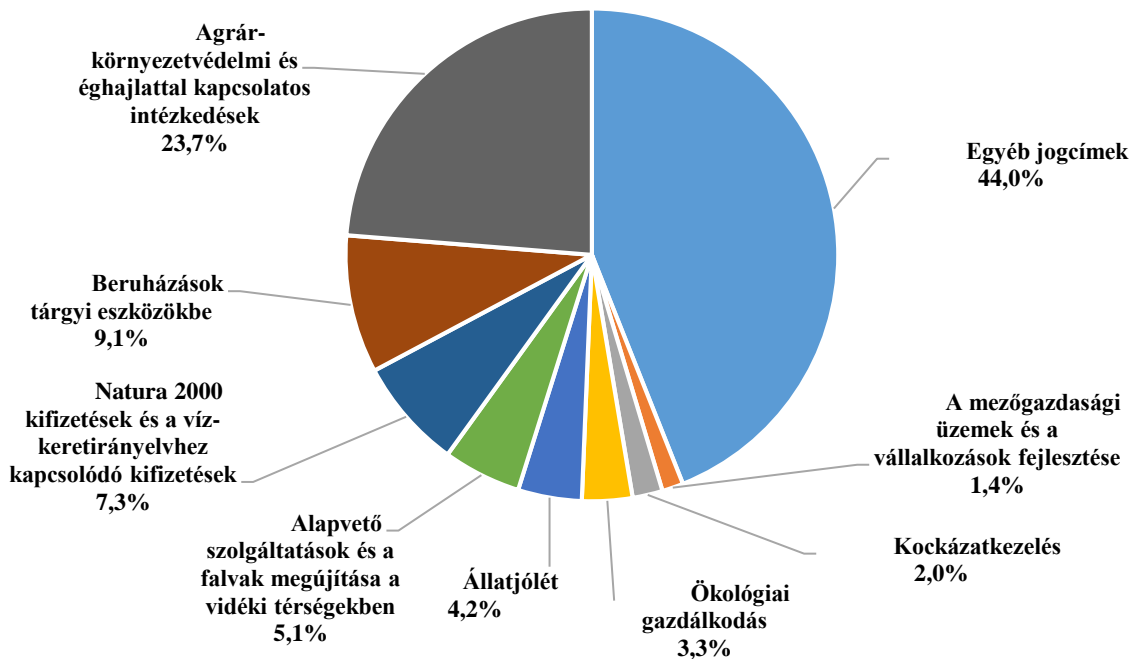

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A Vidékfejlesztési Program kezdetétől vizsgálva a kumulált adatokat elmondható, hogy az agrár-környezetvédelmi intézkedések tették ki a kifizetések

egynegyedét. A támogatások 9 százaléka tárgyi eszközökbe történő beruházásra fordítódott, 8 százalék volt a Natura 2000 kifizetések aránya.

5. ábra: Vidékfejlesztési Program 2014–2020 kifizetései intézkedésenként, kumulált adatok 2014–2019

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozására irányuló támogatásokra a költségvetési törvény¹ alapján 32,2 milliárd forintot fordíthatnak a 2019. évben. Ez az összeg 62,1 százalékban uniós forrásból, 37,9 százalékban nemzeti költségvetésből kerül kifizetésre és a kiegészítő nemzeti támogatással működő programok támogatását szolgálja.

A 2019. évre előirányzott támogatási összegből 6,6 milliárd forint kifizetése valósult meg az első hat hónapban, ami az előirányzat 20,3 százaléka, azonban számos támogatás az év második felében teljesül.

A piaci és egyéb támogatásokon belül a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 2,4 milliárd forintot fordítottak, amit hazai költségvetésből 3,8 milliárd forinttal egészítettek ki. A programok közül az iskolatejprogram támogatására az uniós és hazai forrásokból összesen 2,3 milliárd forintot, az iskolagyümölcs-program támogatására 2,0 milliárd forintot költöttek. Az egyes speciális szövetkezesek támogatására 1,2, az egyes állatbetegségek ellenőrzésére és felszámolására 0,5 milliárd forint folyósítása történt meg. A borászati ágazat további 341 millió forint támogatásban részesült a belpiaci intézkedések keretében (4. táblázat).

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2018 és 2019**

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–II. negyedév	2019. I–II. negyedév
Agrárpiaci támogatások	2 463	2 715
Belpiaci intézkedések	2 463	2 715
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	2 110	2 374
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	110	130
<i>Iskolatejprogram</i>	479	508
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	919	937
<i>Egyes speciális szövetkezesek támogatása</i>	0	464
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	602	335
Borászati ágazat támogatása	353	341
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	0	0
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	3 470	3 840
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	110	129
Iskolatejprogram	1 586	1 827
Iskolagyümölcs-program	1 029	1 039
Egyes speciális szövetkezesek támogatása	534	724
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	211	122
Összesen	5 933	6 555

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

¹ 2018. évi L. törvény Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről.

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatás formájában a gazdálkodók 95,5 milliárd forintot vehetnek igénybe a 2019. évi költségvetési időszakban, ezen belül a Nemzeti agrártámogatások jogcímein 78,3 milliárd forint kifizetése valósulhat meg.

A nemzeti támogatások jogcímeire 33,2 milliárd forint támogatási összeg kifizetése valósult meg 2019. június 30-ig, amelynek 73,7 százaléka a Nemzeti agrártámogatások előirányzat jogcímein jutott el a gazdákhoz (5. táblázat).

Az állatjóléti támogatások (baromfi, sertés, tenyészkoca) keretében 10,6 milliárd forintot vettek igénybe a kedvezményezettek az első fél év során. Az egyes

állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére 6,7 milliárd forintot fordítottak.

A termelőket ért agrárkárok enyhítésére a gazdálkodók befizetéseiből a 2019. évre is 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre, amely összeg további 4,3 milliárd forinttal egészül ki a hazai költségvetésből. Így összességében 8,6 milliárd forint használható fel a 2018. évi károk kompenzálására 2019-ben. Ebből az összegből 7,6 milliárd forint támogatás kifizetésére került sor június 30-ig.

A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatásán belül a sertéstenyésztők és -feldolgozók csekély összegű támogatására a tárgyévben 1,1 milliárd forintot különítettek el. Ebből az első fél évben 26,6 millió forint került kifizetésre.

5. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2018 és 2019**

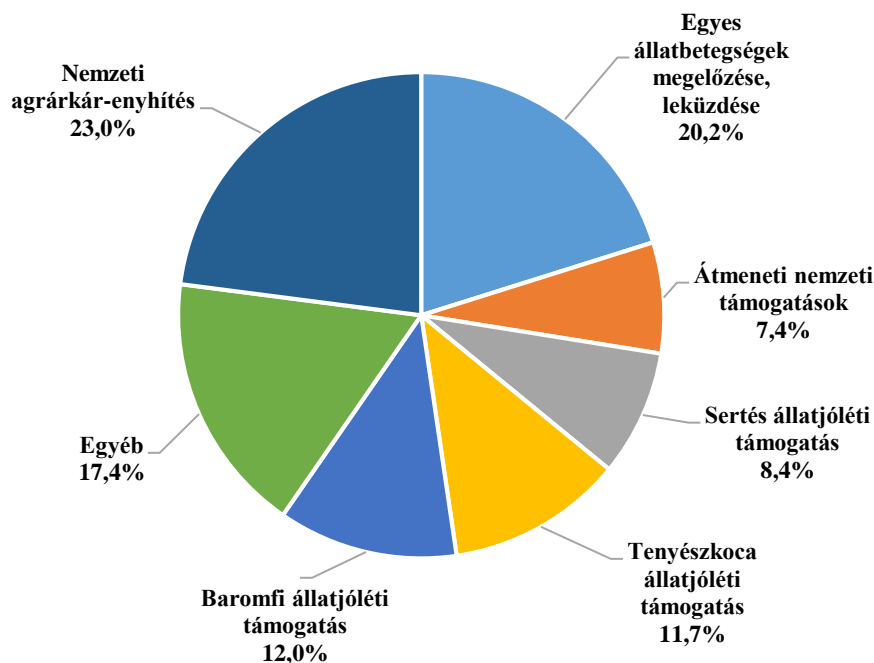
	millió HUF	
Jogcím	2018. I–II. negyedév	2019. I–II. negyedév
Nemzeti agrártámogatások	23 830	24 433
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	4 353	2 445
Baromfi állatjóléti támogatás	2 922	3 968
Sertés állatjóléti támogatás	1 450	2 785
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	5 412	3 892
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	6 073	6 680
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	1 837	2 120
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	266	260
Fóliasátor viharkár de minimis támogatása	198	16
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	749	1 613
Mezei őrszolgálat	241	370
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	41	27
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 175	7 609
Állattenyésztési feladatok	917	926
Zártkerti Program	–	100
Tanyafejlesztés	589	79
Egyéb nemzeti támogatások	75	76
Nemzeti támogatások	32 627	33 150

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A nemzeti forrásból megvalósult kifizetések 23,0 százalékát a Nemzeti agrárkár-enyhítés keretében fizették ki. A kifizetések további jelentős hányada, 20,2 százaléka állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére irányult. Állatjóléti támogatás jogcímein jutott el a

gazdálkodókhoz a nemzeti támogatások 32,1 százaléka (ebből 12,0 százalék baromfi, 11,7 százalék tenyészkoca és 8,4 százalék sertés). További 7,4 százalék az Átmeneti nemzeti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodókhoz (6. ábra).

6. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2019. I–II. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2018 és 2019**

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–II. negyedév	2019. I–II. negyedév
Közvetlen támogatások	187 061	212 654
Területalapú támogatás	74 180	76 354
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 372	2 428
Fiatál mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	1 604	2 642
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	45	5
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	2 839	2 839
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 807	1 807
Ipari zöldségnövény támogatás igénylése	3 430	3 509
Ipari olajnövény támogatás igénylése	404	404
Kisgazdaságok támogatása	1 802	218
Rizstermesztés támogatás igénylése	599	618
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	3 996	4 085
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 026	4 135
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	3 004	2 814
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 194	9 523
Termeléshez kötött híztóbikartartás támogatása	692	596
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 335	1 978
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	25	0
Zöldítéstámogatás igénylése	66 058	99 871
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	12	0
Átmeneti nemzeti támogatások	4 353	2 445
Nemzeti tejtámogatás	4	8
Húsmarhatartás támogatás – 2007-től elválasztott	5	33
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	16	12
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	1 724	10
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	1 869	2 004
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	403	6
Anyajuhtartás de minimis támogatása	0	0
Anyajuh-támogatás	8	8
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	323	363
Összesen	191 414	215 099

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja az agrárium és a vidék fejlesztésére irányuló támogatások ágazatonkénti, illetve alágazatonkénti felosztása. A jogcímek besorolása a fent említett kategóriákba azonban nem minden esetben lehetséges, hiszen vannak olyan támogatások, amelyek több ágazat számára biztosítanak forrást (területalapú támogatás, zöldítés), illetve egyes intézkedések több alágazatot is érintenek (az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül, illetve az Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás). Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) keretében nyújtott átmeneti támogatás, illetve az ágazatok részére folyósított kamattámogatás, kezesi díjtámogatás és költségtámogatás szintén több ágazat számára biztosít támogatási összeget, ezáltal az ágazatonkénti felosztásnál ezen támogatásokat nem állt módunkban szerepeltetni.

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztéssel és -tartással foglalkozó termelők összességében 44,5 milliárd forintot vettek igénybe 2019. június 30-ig (7. táblázat). Az állattenyésztési ágazatba az első fél év során befolyt támogatási összeg 56,5 százaléka nemzeti költségvetésből került kifizetésre. A 25,0 milliárd forint nemzeti forrás kétharmadát, 69,4 százalékát tették ki az állatbetegségek megelőzésének támogatásai és az állatjóléti támogatások. Az állattenyésztési támogatások 43,5 százalékát uniós forrásból folyósították. Ennek a 19,3 milliárd forintnak döntő részét, 77,3 százalékát a termeléshez kötött támogatások tették ki. A VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatásra 3,4 milliárd forintot, a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra 1,0 milliárd forintot fordítottak.

Az első fél évben folyósított állattenyésztési támogatások 45,7 százaléka, 20,4 milliárd forint a szarvasmarha-ágazatba érkezett, amin 40-60 százalékban osztozott a tejágazat és a húsmarhatartás (7. ábra). A sertéságazat helyzetének javítását célozta a támogatások mintegy 15,1 százaléka, 11,8 százaléka a baromfiágazat, 8,0 százaléka a juh- és kecskeágazat, 0,8 százaléka a méhészet támogatására szolgált. A fennmaradó 18,6 százalékot a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazatba folyósított 20,4 milliárd

forint támogatás 40,2 százaléka a tejágazathoz került. A döntő részét (3,4 milliárd forint) a VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás tette ki. Az Iskolatej programra 2,3 milliárd forintot fordítottak, amely kifizetés 78-22 százalékos arányban valósult meg nemzeti és uniós forrásból. Uniós forrásból 2,0 milliárd forint termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás kifizetése valósult meg. Hazai költségvetésből folyósítottak 472 millió forintot az állatbetegségek megelőzésére vemhes üszöknél, valamint 8,0 millió forintot nemzeti tejtámogatásra. A húsmarhatartással foglalkozó termelők számára nyújtott 12,2 milliárd forint támogatás 83,2 százaléka, 10,1 milliárd forint közvetlen termeléshez kötött támogatás volt, hazai forrásból pedig 2,0 milliárd forintot az ÁNT keretében igényeltek a szarvasmarhatartók, további 45,5 millió forintot termeléstől elválasztott támogatásként kaptak.

A sertéságazat 6,7 milliárd forint nemzeti finanszírozású támogatásban részesült az első fél év során, amely szinte teljes egészében állatjóléti támogatás formájában jutott el a termelőkhoz.

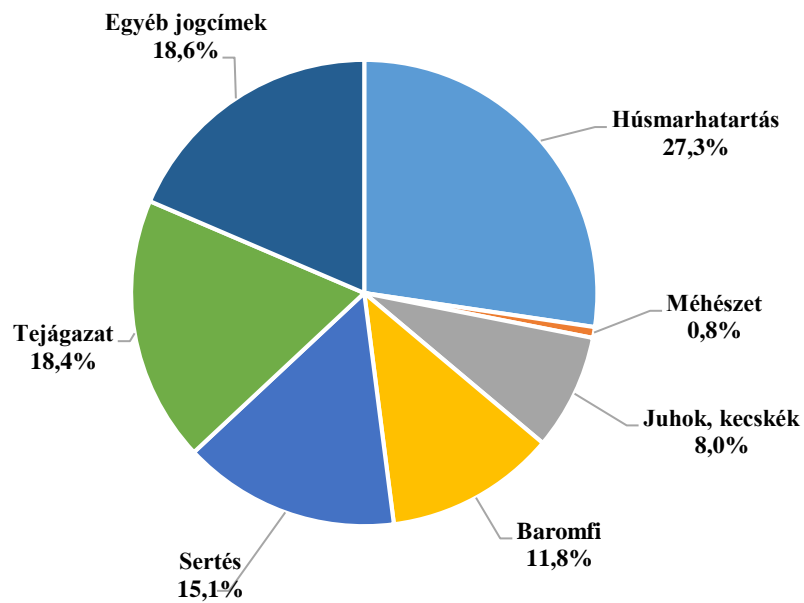
A baromfiágazat támogatása szintén kizárólag nemzeti forrásból valósul meg. Az első fél évben 5,3 milliárd forint került kifizetésre állatjóléti támogatásra és az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére.

A juh- és kecskeágazat szereplői a 3,6 milliárd forint összegű támogatásuk zömét termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatás formájában vették igénybe az első fél év során.

A méhészet számára 334,4 millió forintot folyósítottak, amely elsősorban a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez, emellett 75,3 millió forintot vehettek igénybe méhészeti járművekre csekély összegű támogatás formájában.

Azon jogcímek között, amelyeket nem állt módunkban felosztani az ágazatok, illetve az alágazatok között, az egyéb állattenyésztők (nem baromfi) számára nyújtott Egyes állatbetegségek megelőzése és leküzdése jogcím dominált, meghaladta a 4,9 milliárd forintot, az egyéb támogatások 59,8 százaléka ehhez a jogcímhez kapcsolódott. Emellett kiemelésre érdemes még az állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás, amelyre 2,1 milliárd forint kifizetése valósult meg június 30-ig.

7. ábra: Az állattenyésztési támogatások megoszlása az ágazatok között, 2019. I–II. negyedév

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2019. I–II. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2019. I–II. negyedév
Szarvasmarha	20 362
Tejágazat	8 193
Nemzeti tejtámogatás	8
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	1 978
Iskolatej program	2 335
Állatbetegségek megelőzésének támogatása (vemhes üsző)	472
Állatjólét (VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás)	3 400
Húsmarhatartás	12 169
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	33
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	12
Termeléshez kötött hízottbikartartás támogatása	596
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 004
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	9 523
Sertés	6 708
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	3 892
Sertés állatjóléti támogatás	2 785
Mangalica jövedelempótló támogatás	5
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	27
Baromfi	5 273
Baromfi állatjóléti támogatás	3 968
Étkezési tojást termelő tyúkállományok, valamint tenyészbaromfi fajok – állatjóléti támogatások	37
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	1 268
Juhok, kecskék	3 577
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	2 814
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	218
Anyakecske de minimis támogatás	173
Anyajuhtartás de minimis támogatása	0
Anyajuh-támogatás	8
Anyajuhtartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	363
Méhészet	334
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	259
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	75
Egyéb jogcímek	8 261
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	4 940
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	2 120
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	457
Állattenyésztési feladatok	708
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	37
Összesen	44 515

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztő ágazat 187,7 milliárd forint támogatásban részesült 2019 első fél évében, amely csaknem teljes egészében uniós költségvetésből származott. Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (93,9 százaléka), 176,2 milliárd forint egységes területalapú támogatás formájában jutott

el a gazdálkodókhöz, ezen belül alaptámogatásként 76,4 milliárd forintot, a zöldítési komponens keretében 99,9 milliárd forintot fizettek ki részükre (8. táblázat, 8. ábra). Emellett a szántóföldi növények közül a szemes és a szálas fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 8,1 milliárd forintot.

További 2,4 milliárd forint a cukorrépa-termesztés, 618,1 millió forint a rizstermesztés, 205,4 millió forint pedig az ipari olajnövény-termesztés támogatását szolgálta.

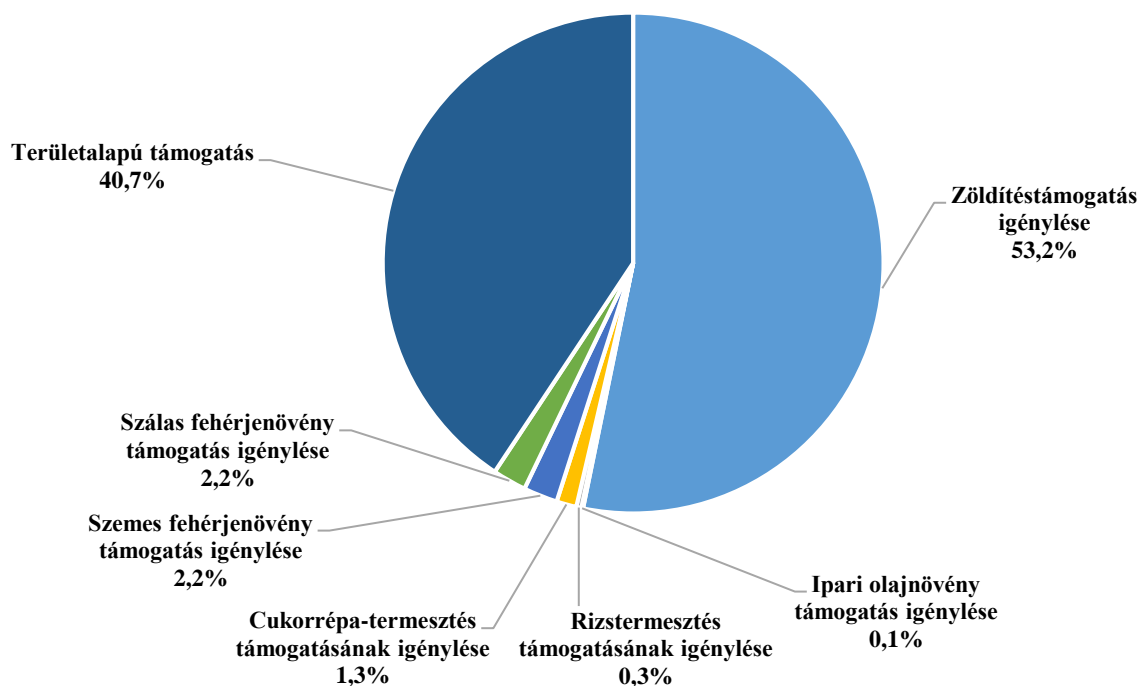
8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2019. I–II. negyedév

	millió HUF
Jogcím	2019. I–II. negyedév
Területalapú támogatás	76 354
Zöldítéstámogatás igénylése	99 871
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	10
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	6
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 428
Szárított takarmány de minimis támogatás	0
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	21
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 135
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	4 085
Ipari olajnövény támogatás igénylése	205
Rizstermesztés támogatásának igénylése	618
Dohány általános csekély összegű támogatás	3
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	5
Összesen	187 744

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

8. ábra: A szántóföldi növénytermesztők támogatásainak megoszlása, 2019. I–II. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat az első fél évben 10,9 milliárd forint támogatásban részesült (9. táblázat), annak 81,5 százaléka származott uniós, 18,5 százaléka pedig nemzeti forrásból. A támogatási jogcímek között az ipari zöldség- és gyümölcs-termesztés és a zöldség- és gyümölcs-termesztés

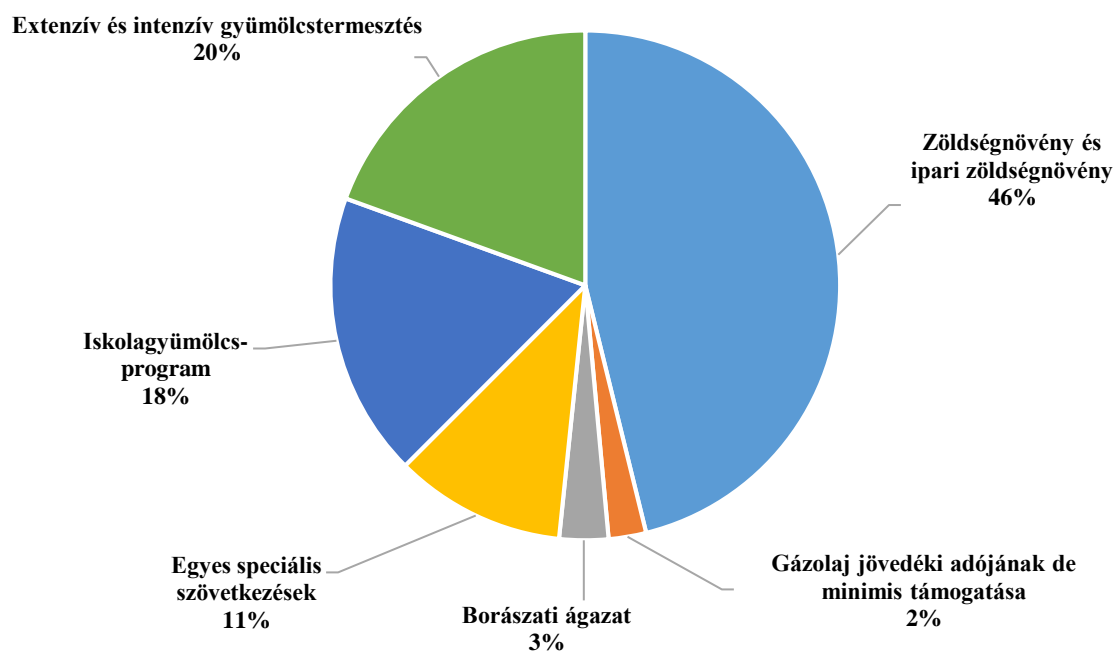
dominált, erre a két jogcímre együttesen a kertészeti ágazat támogatásának 46,2 százaléka, 5,1 milliárd forint érkezett. Emellett jelentős volt az Extenzív gyümölcs-termesztés és az Intenzív gyümölcs-termesztés támogatása, mely az ágazat támogatási összegének 19,5 százalékát tette ki. A kifizetések 18,0 százaléka Iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra (9. ábra).

9. táblázat: A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2019. I–II. negyedév

Jogcím	2019. I–II. negyedév
Borászati ágazat támogatása	341
Egyes speciális szövetkezetek támogatása	1 188
Iskolagyümölcs-program	1 976
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	260
Extenzív gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	1 253
Intenzív gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	874
Gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	5
Ipari zöldség- és gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	3 509
Zöldség- és gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	1 546
Összesen	10 952

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

9. ábra: A kertészeti ágazat támogatása, 2019. I–II. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2012. január 1-je óta két pilléren nyugszik, amely 2018-ban kiegészült a harmadik pillért jelentő országos jégkár-megelőző rendszerrel, melynek következtében várhatóan jelentősen csökkenni fog a jégkárarány.

Az agrárkárenyhítés (I. pillér) keretében a 2018. évi

időjárás okozta károk kompenzálására a nemzeti agrárkárenyhítési rendszer keretében 7,6 milliárd forintot folyósítottak az első fél évben a jogosult termelők számára (10. táblázat).

A kockázatkezelési rendszer második pillére, a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás 2016-tól a Vidékfejlesztési Program (VP) keretében került meghirdetésre. Hazai forrásból 28 millió forint, uniós forrásból 152 millió forint kifizetés valósult meg 2019. június 30-ig.

10. táblázat: **A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2019. I–II. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2019. I–II. negyedév
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 609
VP-Kockázatkezelés keretében nyújtott nemzeti támogatás	28
VP-Kockázatkezelés keretében nyújtott uniós támogatás	152
Összesen	7 889

Forrás: PM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint 2019 II. negyedévében folytatódott a nemzetgazdasági beruházások dinamikus bővülése, a tárgyidőszaki fejlesztések volumene 19 százalékkal haladta meg a 2018. évi azonos időszaki, magas bázist.² Ezzel párhuzamosan a mezőgazdasági – erdőgazdálkodással és halászattal együtt – beruházások volumene is nőtt, 15,3 százalékkal. A kedvező kamat- és finanszírozási környezet azonban továbbra is ösztönzi az agrárium szereplőit, hogy beruházásaikhoz előnyös feltételekkel hitelforrásokat is igénybe vegyenek.

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak második negyedévi hitelállománya 2019 második negyedévében 14,8 százalékos emelkedést mutatott az előző év azonos időszakához képest. A hitelek értéke a növekedésnek köszönhetően 8083,5 milliárd forint volt, amelynek 57,8 százalékát a forintalapú, míg 42,2 százalékát a devizaalapú hitelek adták.

Nemzetgazdasági szinten a hitelállományon belül a rövid lejáratú hitelek értéke 2019 második negyedévében 13,9 százalékkal 2207,2 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakban 15,2 százalékkal 5876,3 milliárd forintra emelkedett.

Az agrárgazdaság hitelállományára is hatással volt, hogy az MNB 2016-ban elindította a Növekedéstámogató Programját (NTP), amely a bankok piaci hitelezéshez való visszatérését segítette elő a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetésével és az új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A program első

szakasza sikeresnek bizonyult, és a Monetáris Tanács döntése alapján 2018-ban a bankok hitelezési kötelezettségvállalását a korábbi 190 milliárd forintról 230 milliárd forintra emelték. A PHP második szakasza 2019. február 28-ig nyújtott pozitív ösztönzést a kkv-hitelezés bővítésére. A program célja az volt, hogy elősegítse a piaci alapú hitelezés térnyerését. Emellett a hosszú lejáratú, fix kamatozású hitelek arányának növelése érdekében az MNB 2019 januárjában elindította a Növekedési Hitelprogram Fix konstrukcióját, amely 1000 milliárd forintos keretösszeggel került meghirdetésre. Az új konstrukció mellett a Monetáris Tanács 2019. július 1-jén 300 milliárd forintos keretösszeggel elindította a vállalati kötvényvásárlási programját, vagyis a Növekedési Kötvényprogramot (NKP)³, amellyel célzottan kívánják elősegíteni a hazai vállalati szektor finanszírozásának diverzifikálását.

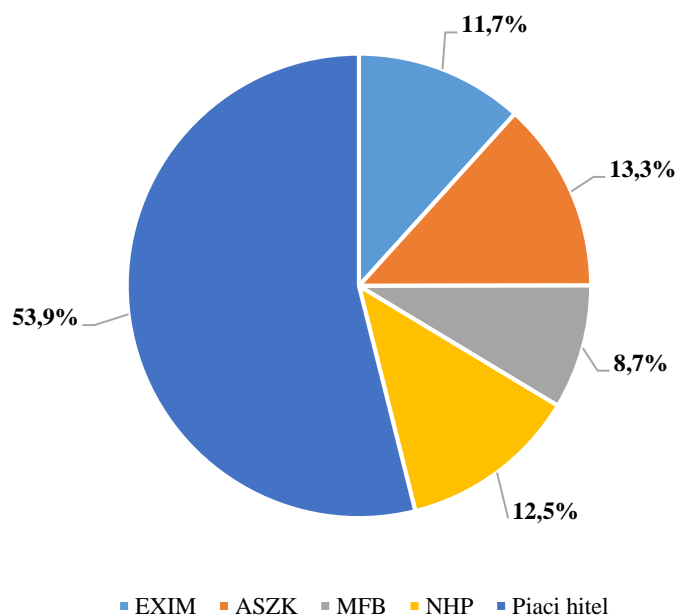
Az agrárgazdaság hitelállománya 2019. június 30-án 1186,1 milliárd forintot tett ki, amelyből a mezőgazdaságban tevékenykedők hitelállománya 678,1 milliárd forintot, az élelmiszeriparral foglalkozóké 508,1 milliárd forintot jelentett. Az agrárgazdaság hitelállományának több mint fele (53,9 százalék) piaci alapú hitel, fennmaradó hányada (46,1 százalék) pedig kedvezményes hitel formájában került folyósításra (10. ábra). A mezőgazdaságban a piaci alapú hitelállomány részesedése az előző év azonos időszakához képest 18,3 százalékponttal 47,1 százalékra nőtt, az élelmiszeriparban pedig 14,6 százalékponttal 63,0 százalékra bővült 2019 második negyedévének végére.⁴

² Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. Gyorstájékoztató. Beruházás, 2019. II. negyedév. <https://www.ksh.hu/beruhazas>

³ A Növekedési Kötvényprogramról bővebb információ az alábbi linken érhető el: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/novekedesi-kotvenyprogram-nkp>

⁴ A kedvezményes hitelek állománya MNB-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM- adatok alapján került kiszámításra. A piaci hitelek állománya az agrárgazdaság teljes hitelállományának (AM-adat) és a kedvezményes hiteleknek a különbsége.

10. ábra: Az agrárgazdaság hitelállományának összetétele

Forrás: MNB-, AM-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

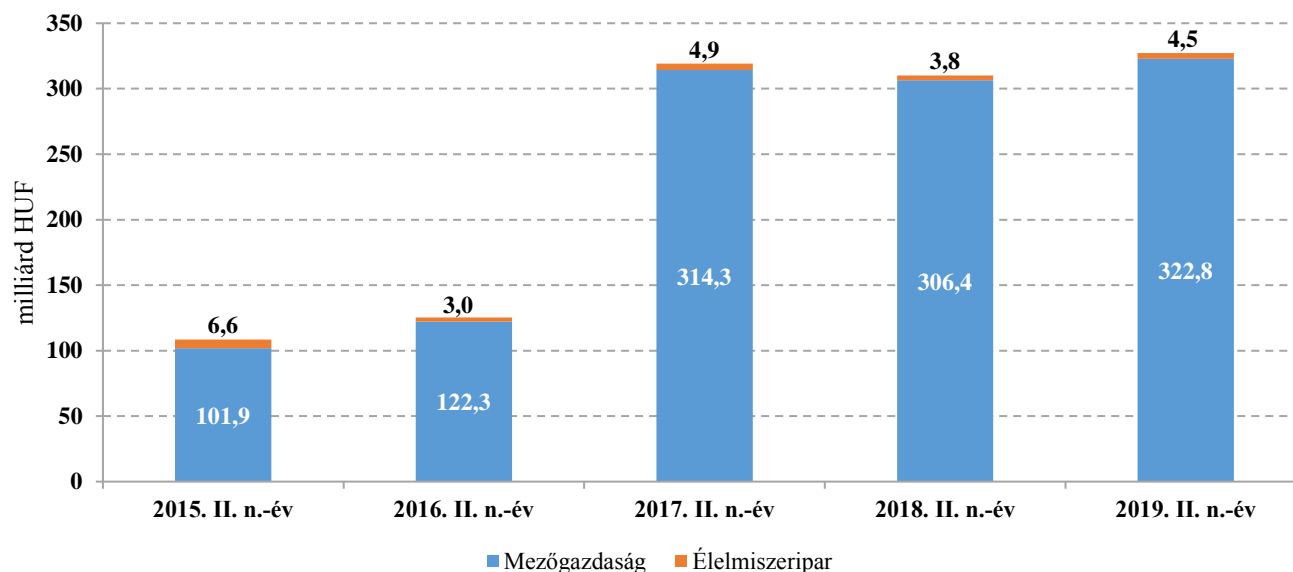
Az egyéni gazdaságok hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya tovább növekedett: az előző év azonos időszakához képest 5,5 százalékkal 327,2 milliárd forintra bővült 2019 második negyedévében. Annak ellenére, hogy az egyéni gazdaságok hitelállománya az előző év azonos időszakához képest emelkedett, az agrárgazdaság a teljes hitelállományból (1186,1 milliárd forint) 1,6 százalékponttal kisebb, 27,6 százalékos részesedéssel bírt. A mérséklődés hátterében az áll, hogy a társas vállalkozások hitelállományának növekedése

mindkét ágazatban meghaladta az egyéni gazdaságokét, a mezőgazdaság esetében 20,2, az élelmiszeriparnál 9,9 százalékkal.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából továbbra is kis szeletet képviseltek az élelmiszeripari szakágazatok (1,4 százalék), míg a hitelállomány legnagyobb részét (98,6 százalék) a korábbi éveknek megfelelően a mezőgazdasági alágazatok adták 2019 második negyedévében. A mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállománya 5,3 százalékkal 322,8 milliárd forintra, az élelmiszeriparban működőké 17,8 százalékkal 4,5 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest (11. ábra).

11. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya adott év június 30-án

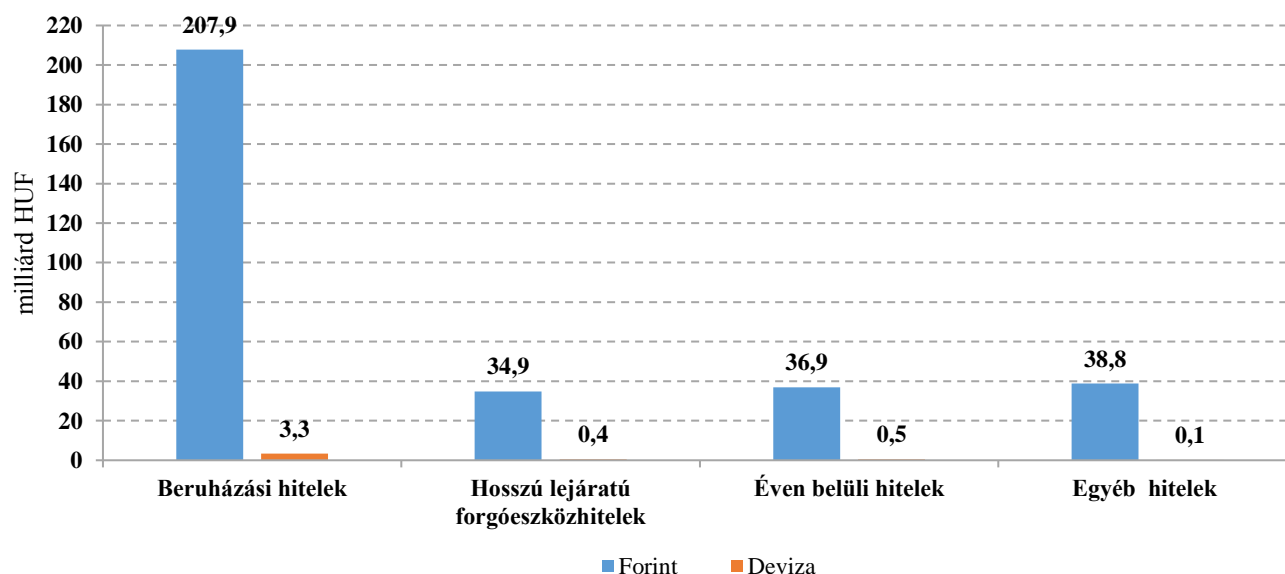
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok beruházási hitelállománya 2019 második negyedévének végére 1,7 százalékkal nőtt az előző év azonos időszakához képest. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya 22,6 százalékkal, az éven belüli hiteleké (forint folyószámlahitel és egyéb éven belüli hitel) 34,3 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszaki értékét. Az egyéb hitelek állománya

7,7 százalékkal mérséklődött egy év alatt.

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományának 76,4 százaléka beruházási és hosszú lejáratú forgóeszközhitel volt 2019. június 30-án (12. ábra). A kedvezményes hitelprogramokhoz nem kötődő (piaci) hitelállomány 113,0 milliárd forintot tett ki, amely a teljes hitelösszeg 35,0 százalékának felelt meg.

12. ábra: A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint 2019. II. negyedév végén

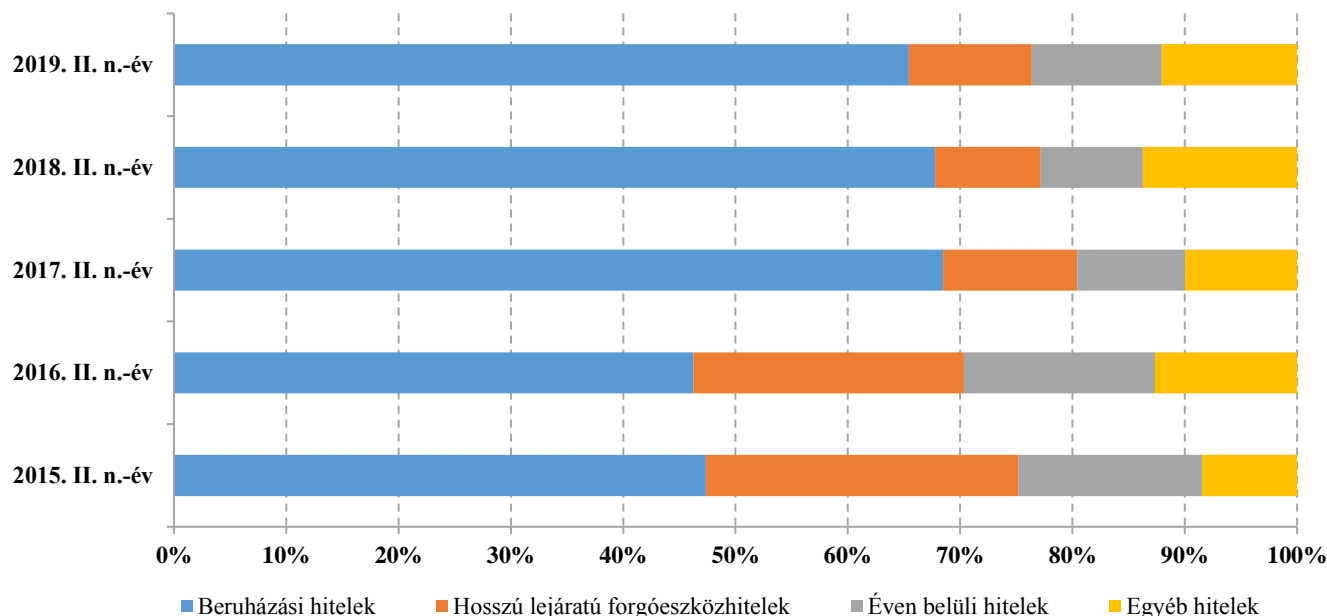
Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Amennyiben az elmúlt öt év első félévi adatait vesszük figyelembe megfigyelhető, hogy a hosszú lejáratú hitelek 2017-es évi számottevő (80 százalék feletti) aránya némiképp visszaesett 2019. június 30-ára, ami

főként az éven belüli hitelek és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel növekedésének tulajdonítható (13. ábra). Előbbi 34,3 százalékkal, utóbbi pedig 22,6 százalékkal emelkedett az előző év azonos időszakához képest.

13. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományának megoszlása a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint (2015. II. negyedév – 2019. II. negyedév)**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági egyéni gazdaságokon belül továbbra is a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya volt a legmarkánsabb, részesedése 69,5 százalékot tett ki. Az alágazat hitelállománya 4,2 százalékkal 224,2 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A növekedés elsősorban a hosszú lejáratú forgóeszközhitel 4,8 milliárd forintos és a folyószámlahitelek 4,9 milliárd forintos emelkedésének tulajdonítható.

A szántóföldi növénytermesztők hitelállományához hasonlóan az állattenyésztési szakágazatban is növe-

kedés volt megfigyelhető, 14,4 százalékkal emelkedett a hitelállomány értéke az elmúlt egy év alatt.

A kertészeti ágazat hitelállománya 2,2 százalékkal mérséklődött, miközben az egyéb szakágazatok vállalkozásai által felvett hitelállomány 7,3 százalékkal nőtt a vizsgált időszakban (11. táblázat).

Az egyéni gazdaságok hitelállományának 55,6 százaléka az egyéni vállalkozókhöz, 44,4 százaléka pedig az őstermelőkhöz került 2019 második negyedévének végén.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. II. negyedév végén**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek	egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	224,2	155,3	23,5	18,0	3,9	23,5
Állattenyésztés	46,7	27,0	6,4	5,8	1,5	5,9
ebből						
<i>baromfi</i>	<i>10,2</i>	4,9	1,3	2,1	0,8	1,1
<i>sertés</i>	<i>9,4</i>	6,4	0,9	0,9	0,3	0,9
<i>szarvasmarha</i>	<i>16,4</i>	8,7	3,3	1,8	0,3	2,2
Kertészet	23,8	13,9	2,3	3,2	0,6	3,7
Egyéb	28,1	14,9	3,1	3,5	0,9	5,7
Összesen	322,8	211,2	35,3	30,6	6,8	38,9

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági egyéni gazdaságok számára újonnan folyósított hitelek értéke a 2018. második negyedévi 21,8 milliárd forintról 26,4 milliárd forintra nőtt. A szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt, ami az ágazat állományának 63,7 százalékát jelentette. A szántóföldi növénytermesztők számára újonnan folyósított hitelek közel 30 százaléka beruházási hitel

volt, több mint egynegyede pedig hosszú lejáratú forgóeszközhitel. Az állattenyésztéssel foglalkozók által felvett új hitel 26,5 százaléka beruházási hitel, egynegyede pedig hosszú lejáratú forgóeszközhitel volt. A mezőgazdaságba kihelyezett új hitelállomány 6,8 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodóihoz, míg 9,8 százaléka az egyéb szakágazatba tartozókhöz került (12. táblázat).

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2019 II. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek	egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	16,8	4,9	4,4	3,1	0,9	3,5
Állattenyésztés	5,2	1,4	1,3	1,5	0,5	0,6
ebből						
<i>baromfi</i>	<i>1,9</i>	0,7	0,2	0,5	0,3	0,2
<i>sertés</i>	<i>1,2</i>	0,2	0,4	0,5	0,1	0,1
<i>szarvasmarha</i>	<i>1,1</i>	0,2	0,4	0,2	0,0	0,2
Kertészet	1,8	0,2	0,3	0,9	0,1	0,4
Egyéb	2,6	0,6	0,7	0,6	0,1	0,5
Összesen	26,4	7,1	6,7	6,0	1,6	5,0

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

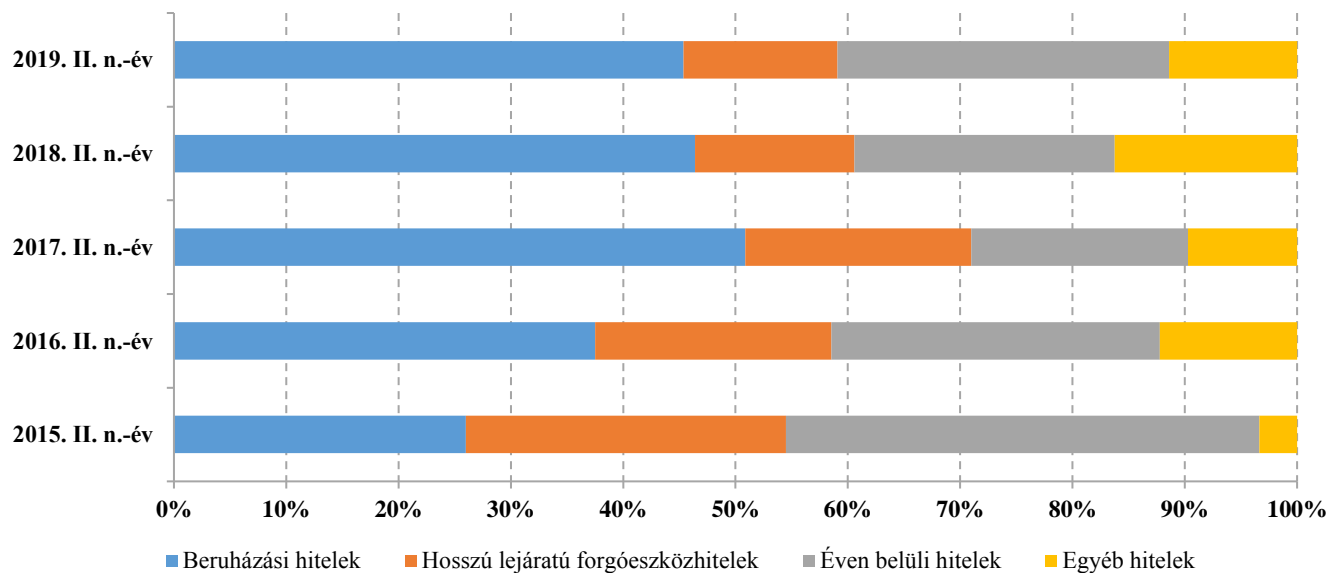
Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak hitelállománya az előző év azonos időszakához képest 17,8 százalékkal 4,5 milliárd forintra nőtt 2019. június

30-ára. A piaci hitelállomány részesedése az élelmiszeripar hitelállományából 42,2 százalékról 49,1 százalékra emelkedett. Az ágazatban továbbra is a

beruházási hitelek aránya volt kimagasló, 45,4 százalék. Az éven belüli hitelek aránya 23,2 százalékról 29,5 százalékra nőtt, ezzel párhuzamosan az egyéb

hitelek részesedése 16,2 százalékról 11,4 százalékra mérséklődött 2019 második negyedévének végére (14. ábra).

14. ábra: Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint 2019. II. negyedév végén

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

A nemzetgazdaság hitelállománya (8083,5 milliárd forint) több mint 1000 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszakai értéket 2019. június 30-án. Az állományból a mezőgazdasági társas vállalkozások 383,3 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások pedig 507,6 milliárd forintot tudhattak magukénak.

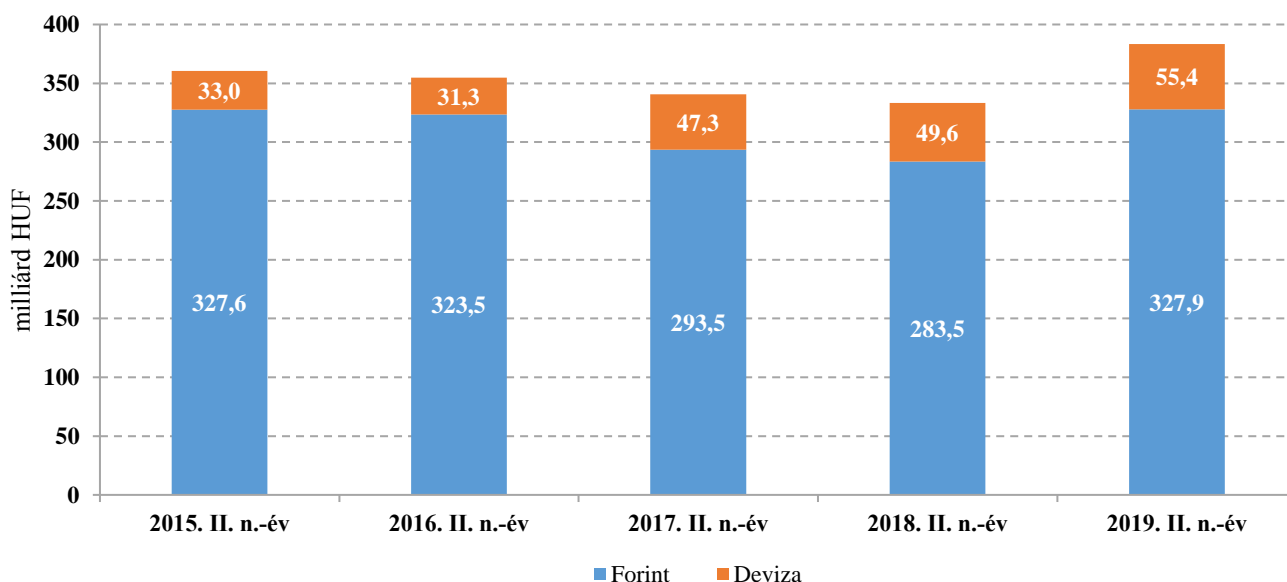
A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozások részesedése érdemben nem változott egy év alatt, előbbi a teljes nemzetgazdasági hitelállományból továbbra is 4,7 százalékot tett ki, utóbbi 6,3 százalékot képviselt. Ez azt jelenti, hogy a két ágazat együttesen

a teljes hitelállomány 11,0 százalékát adta, ami az egy évvel ezelőtti értéket (875,5 milliárd forint) csaknem 100 milliárd forinttal haladta meg.

A mezőgazdaságban tevékenykedő társas vállalkozások esetében 15,0 százalékkal, az élelmiszeriparban működőknél 15,3 százalékkal növekedett a hitelállomány az előző év azonos időszakához képest.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forintalapú hitelek részaránya 0,4 százalékponttal nőtt, ezáltal 85,5 százalékos részesedéssel bírt a devizahitelekkel szemben 2019 második negyedévének végén (15. ábra). A forinthitelek állománya 15,6 százalékkal 327,9 milliárd forintra, a devizahiteleké 11,7 százalékkal 55,4 milliárd forintra emelkedett a vizsgált időszakban.

15. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása adott év június 30-án

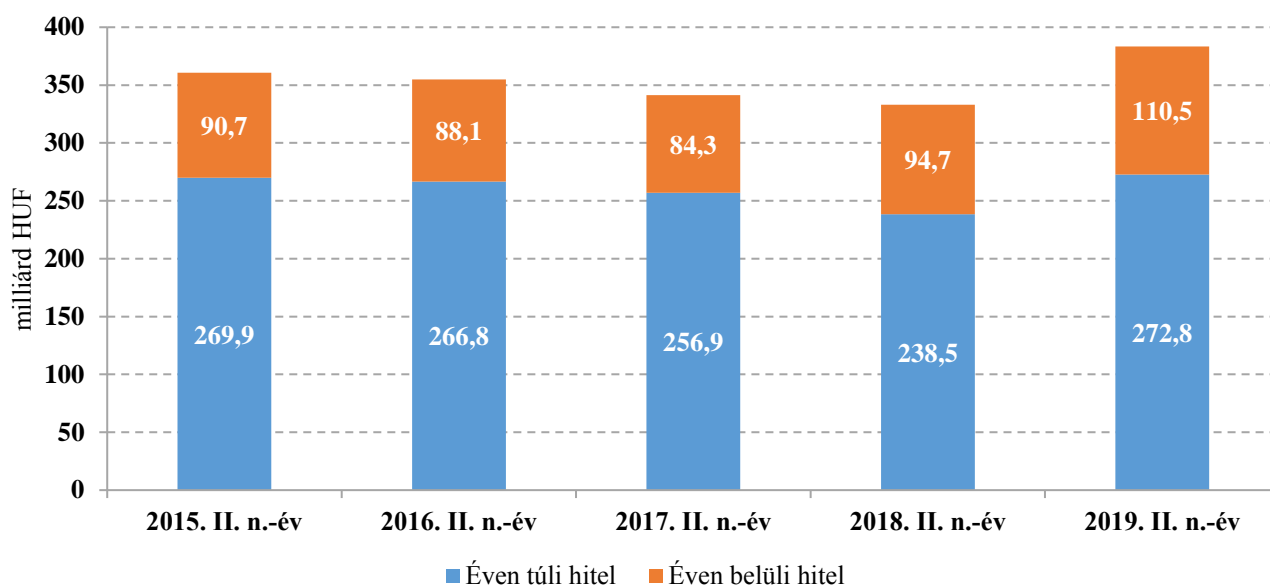

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainak éven túli hitelállománya 14,4 százalékkal bővült, így az állomány értéke 272,8 milliárd forintot tett ki, ami 71,2 százalékos részesedést jelentett. Az éven belüli hitelek állománya 16,7 százalékkal 110,5 milliárd forintra

nőtt, ami 2015 óta a legmagasabb érték. Ennek eredményeképpen a rövid lejáratú hitelek részesedése a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományából 0,4 százalékponttal 28,8 százalékra emelkedett 2019. június 30-ára (16. ábra).

16. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratil idő szerint adott év június 30-án

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról az Agrárminisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amelynek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre. Az Agrárminisztérium (AM) adatgyűjtése kismértékben eltér az MNB társas vállalkozások hitelállományát bemutató adatbázisától.⁵

Az AM adatgyűjtése alapján a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2019 második negyedévének végén 20,2 százalékkal 355,3 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A hitelösszegegen belül a piaci hitelek értéke 54,8 százalékról 68,2 százalékra emelkedett.

A teljes hitelállomány 41,6 százaléka a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társas

vállalkozásokhoz, 40,3 százaléka az állattenyésztési szakágazatba került. A szántóföldi növénytermesztő társas vállalkozások hitelállománya 21,8 százalékkal nőtt, az állattenyésztési ágazaté egy év alatt 19,3 százalékkal emelkedett. Azon belül is a baromfiágazat hitelállománya 28,2 százalékkal, a szarvasmarha-ágazaté 27,5 százalékkal bővült. A kertészeti ágazat hitelállománya az aktuális negyedévben 10,0 százalékkal nőtt, ezáltal a hiteleinek értéke meghaladta a 10 milliárd forintot 2019. június 30-án.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül tovább csökkent a devizaalapú hitelek értéke, a kihelyezett hitelek 14,2 százaléka volt devizaalapú 2019 második negyedévének végére (13. táblázat).

⁵ Az eltérés egyik oka, hogy az AM statisztikája könyv szerinti értéken alapul, míg az MNB bruttó fennálló tőkeösszeghez tartozó záróállományokat használ, ami az ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege. A különbség másik oka, hogy a külföldi pénzügyi intézetek magyarországi fióktelepei esetében

az AM csak a 100 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező fióktelepektől, míg az MNB a 100 milliárd alatti mérlegfőösszeggel rendelkezőktől is gyűjt adatot.

13. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. II. negyedév végén**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	147,7	63,6	31,9	20,0	21,1
Állattenyésztés	143,1	50,6	41,1	13,5	26,9
ebből					
<i>baromfi</i>	44,2	17,1	13,0	3,2	8,6
<i>sertés</i>	40,8	17,6	9,6	4,7	4,0
<i>szarvasmarha</i>	52,6	13,6	17,2	5,1	13,9
Kertészet	10,7	4,7	2,5	1,3	0,7
Egyéb	53,9	19,2	15,8	6,7	6,5
Összesen	355,3	138,1	91,3	41,5	55,2

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági társas vállalkozások számára újonnan folyósított hitelek összege több mint kétszeresére nőtt a vizsgált időszakban. Jelentősen megnövekedett az állattenyésztési ágazat újonnan kihelyezett hitelállománya, a korábbi évi 11,7 milliárd forintról 41,8 milliárd

forintra. A hitelek több mint fele (50,7 százalék) az állattenyésztőkhöz került, további számottevő részét (34,8 százalék) a szántóföldi növénytermesztők számára folyósították (14. táblázat).

14. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások újonnan folyósított hitelállománya 2019 II. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

milliárd HUF

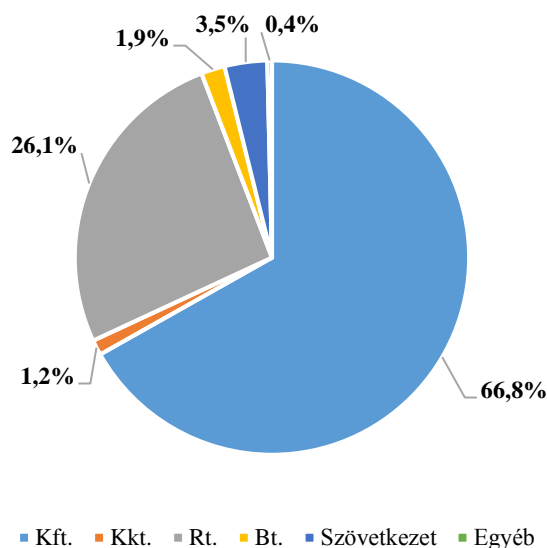
Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek	egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	28,7	10,8	4,0	5,8	6,7	1,5
Állattenyésztés	41,8	9,0	3,4	23,3	5,3	0,9
ebből						
<i>baromfi</i>	11,3	0,8	1,3	7,8	1,3	0,0
<i>sertés</i>	10,2	6,7	0,5	1,4	1,1	0,5
<i>szarvasmarha</i>	19,5	1,4	1,4	13,7	2,6	0,3
Kertészet	0,8	0,2	0,0	0,2	0,1	0,2
Egyéb	11,2	2,8	2,5	2,0	2,8	1,1
Összesen	82,6	22,8	9,9	31,3	14,8	3,7

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve elmondható, hogy a fennálló hitelállomány túlnyomó többsége (92,9 százalék) továbbra is kft.-khez és rt.-khez került 2019 második negyedévének végén. A

szövetkezetek részesedése 3,5 százalékra mérséklődött 2019 június 30-ára. A bt.-k és a kkt.-k által felvett hitelek együttesen 3,2 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (17. ábra).

17. ábra: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2019. II. negyedév végén**

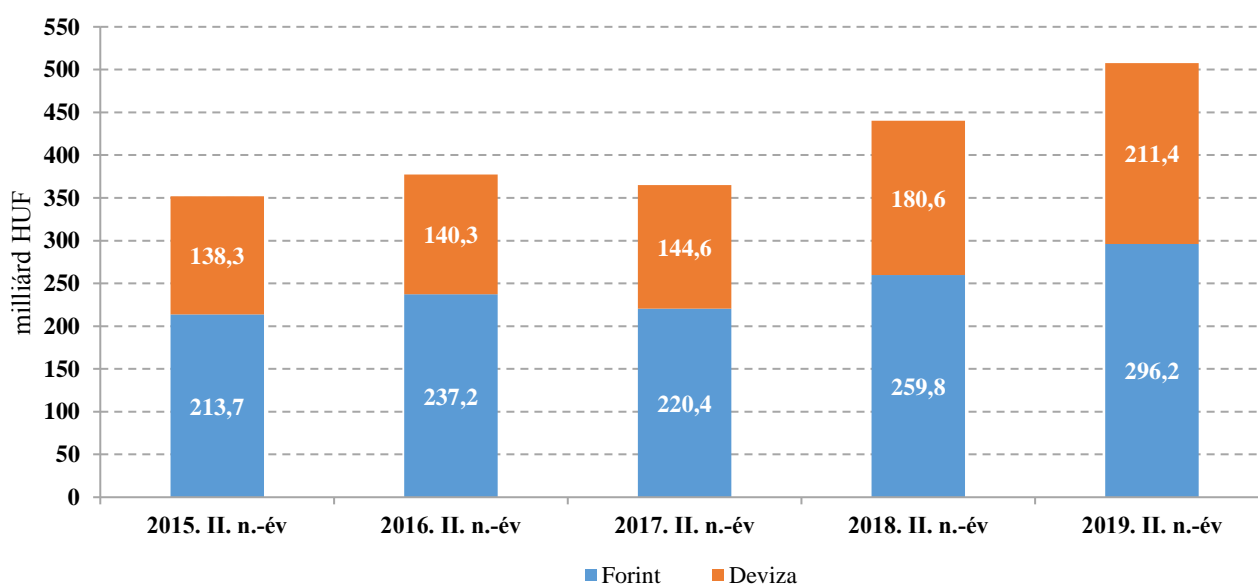

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának különbsége tovább növekedett, 2019 második negyedévének végére az eltérés 124,3 milliárd forint volt az élelmiszeripari vállalkozások javára. A különbséget az élelmiszeripari társas vállalkozások 67,2 milliárd forinttal megnövekedett hitelállománya eredményezte, miközben a mezőgazdasági

vállalkozások hiteleinek értéke is emelkedett a vizsgált időszakban. Az élelmiszeripar 507,6 milliárd forintos hitelállományán belül a forintalapú hitelek állománya (14,0 százalékkal) 296,2 milliárd forintra nőtt, a devizahitelek értéke (17,0 százalékkal) 211,4 milliárd forintra bővült (18. ábra). Ezáltal a devizahitelek aránya meghaladta a 40 százalékot 2019 második fél évében is.

18. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya forrás szerint adott év június 30-án**

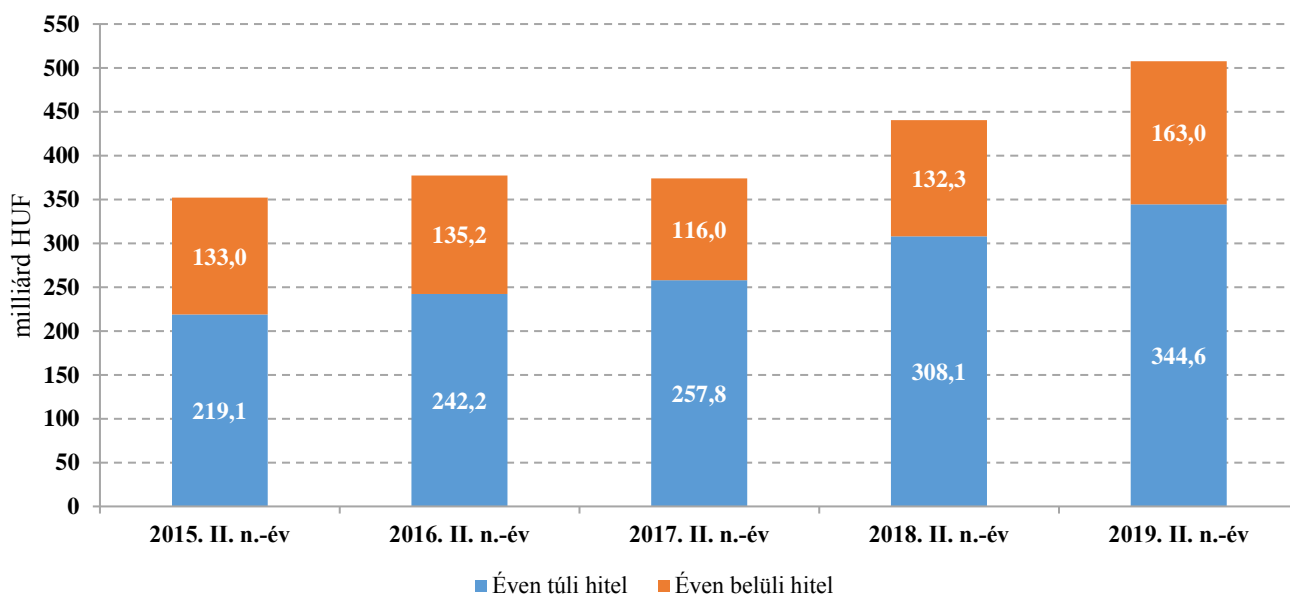

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál az éven túli hitelek állománya tovább folytatta számottevő bővülését, miközben az éven belüli hitelek értéke is dinamikusan emelkedett. Ennek következtében a hosszú lejáratú hitelek részesedése a teljes hitelállományból 70 százalék alá csökkent. Az éven túli hitelek összege

344,6 milliárd forintra, az éven belülieké 163,0 milliárd forintra nőtt 2019. június 30-ára. Mindkét lejáratú idő esetében megállapítható, hogy az állomány értéke az elmúlt öt évet tekintve 2019 második negyedévében volt a legnagyobb (19. ábra).

19. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratú idő szerint adott év június 30-án**

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is az éven túli hitelek túlsúlya volt jellemző, a beruházási hitelek és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel együttesen 57,8 százalékot képviseltek a hitelállományból 2019 második negyedévének végén. A beruházási hitelek értéke az előző év azonos időszakához képest 20,4 százalékkal 202,2 milliárd forintra nőtt, miközben a hosszú lejáratú forgóeszközhitelké 1,9 százalékkal 89,1 milliárd forintra mérséklődött. Az éven belüli hitelek állománya 21,9 százalékkal emelkedett, ezzel ellentétben az egyéb hitelek állománya közel 20 százalékkal csökkent.

A piaci hitelek értéke 313,5 milliárd forint volt 2019 második negyedévének végén, ezáltal a hitelösszeg részesedése a teljes hitelállományból 60 százalék fölé emelkedett.

A hitelállomány legnagyobb hányadát a húsfeldolgozás, tartósítással és az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással, -tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásai vették igénybe, egyaránt 10 százalékot

meghaladó mértékben. A baromfihús-feldolgozást, tartósítást végző vállalkozások részesedése volt még jelentős, 9,6 százalék (15. táblázat). A szakágazat 11,7 milliárd forinttal növelte hitelállományát az előző év azonos időszakához képest. Emellett az olajgyártás szakágazat hitelállománya 10,2 milliárd forinttal, a malomipari termékgyártásé pedig 5,9 milliárd forinttal nőtt, miközben a hobbiállateledel-gyártás 5,5 milliárd forinttal csökkent egy év alatt.

Az élelmiszeripari társas vállalkozások újonnan folyósított hiteleinek összege 3,3 százalékkal 66,4 milliárd forintra nőtt 2019 második negyedévének végére, amelyből a piaci hitelek értéke 77,8 százalékot, azaz 51,6 milliárd forintot tett ki. Ez a korábbi év azonos időszakánál 10,9 százalékponttal nagyobb részesedést jelentett.

A hitelek legnagyobb része (23,0 százalék) továbbra is a húsfeldolgozás, -tartósítás szakágazat vállalkozásaihoz került, emellett az olajgyártók tudhatták magukénak az újonnan folyósított hitelállomány 18,0 százalékát.

A baromfihús-feldolgozás, -tartósítás és az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás szakágazatba egy-

aránt 6 milliárd forintot meghaladó hitelösszeg érkezett a vizsgált időszakban.

15. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. II. negyedév végén**

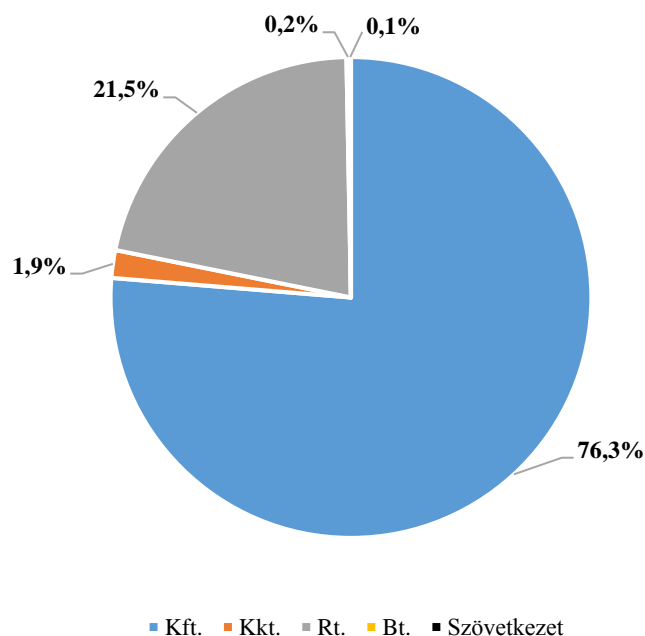
Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitelek	folyószámla-hitelek	egyéb éven belüli hitelek
Összesen	503,6	202,2	89,1	74,1	76,9
Ebből:					
Húsfeldolgozás, -tartósítás	62,2	35,1	7,5	6,6	9,2
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	48,3	20,3	13,7	5,1	5,8
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	7,1	5,6	0,2	0,9	0,3
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	3,5	1,9	0,2	0,3	0,4
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	58,4	10,5	13,0	2,9	19,8
Olaj gyártása	22,4	9,2	0,0	11,9	1,2
Tejtermék gyártása	17,5	7,7	2,4	5,0	1,8
Malomipari termék gyártása	30,0	3,6	4,0	10,5	8,5
Kenyér, friss pékáru gyártása	16,5	6,2	2,2	3,7	2,7
Tésztafélék gyártása	10,3	4,0	1,0	0,7	1,4
Tartósított lisztesáru gyártása	3,5	1,4	0,7	0,4	0,5
Haszonállat-eledel gyártása	17,5	1,6	3,7	0,6	4,1
Hobbiállat-eledel gyártása	3,0	1,4	1,0	0,2	0,4
Egyéb élelmiszeripar	203,4	93,6	39,3	25,4	20,8

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k fennálló hitelállománya a legjelentősebb, részese-
désük együttesen 97,8 százalék volt 2019 második ne-
gyedévének végén. Legkisebb hitelállománnyal a

szövetkezetek és bt.-k rendelkeztek, hitelfelvevő képes-
ségüket a kedvezményes élelmiszeripari hitelprogramok
erősíthetik a jövőben (20. ábra).

20. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2019. II. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitorési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, továbbá hosszú távú forgótőkét nyújtsanak a tőkehiányos ágazatnak. Az Agrárminisztérium az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészített. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhetnek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. június 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram;
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+;
- az MNB által 2016. januárban elindított Növekedéstámogató Program (lásd részletesen az NHP Hitelprogramon belüli fejezet);
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a

feltételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.⁶ az AM-mel történő együttműködésben 2015-ben három hitelprogramot – MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 – indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül 2016-ban és 2017-ben is részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások. Az MFB Zrt. a forgóeszköz-hitelprogramokkal alapvetően az agrárium három szegmensét célozta meg: mezőgazdasági termelés (kiemelten az állattenyésztés versenyképességének növelése), forgóeszközhitel biztosítása a zöldség-gyümölcs termelői csoportoknak, termelői szervezeteknek, illetve az élelmiszeripar versenyképességének növelése. A forgóeszköz-hitelprogramok keretében összesen 29 milliárd forint hitelösszeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A hitelprogramok a piacon elérhető egyik legalacsonyabb kamatú, államilag támogatott agrárforgóeszközhitel-konstrukcióknak minősülnek.

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 az élelmiszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmiszeripar versenyképességét. Felhasználható forgóeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által felvehető hitel összege 50–500 millió forint között lehet, aminek éves kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalékos hitelintézeti kamatfelár. Az AM a hitelprogramhoz 60 százalékos, de maximum 4 százalékpontos költségvetési kamattámogatást biztosít csekély összegű támogatásként, a hitel éves kamata így mintegy 2,2 százalékos körül alakult.

Az **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** összesen 8 milliárd forint keretösszegben 2–7 éves futamidejű forgóeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére) biztosít a zöldség- és gyümölcs-termékpályán működő

⁶ Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz

kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban található.

termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyümölcsstermelői csoportoknak, valamint az egyéb mezőgazdasági és erdészeti termékpályán működő, minősített elismeréssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvehető hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF⁷ + legfeljebb 3 százalék/év. Ezen hitelprogram keretében felvett hitelekhez – hasonlóan az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-hoz – az AM 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2 százalékos szint körül alakult.

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági termékek elsődleges előállításával, halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, továbbá a baromfi, nyúl, sertés és szarvasmarha állattenyésztési ágazatban tevékenykedő termelők számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termelők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év. Az AM ehhez a hitelprogramhoz is 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2,2 százalék.

Az **MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram célja az volt**, hogy segítse az árverés útján értékesített állami tulajdonú földek megvásárlását. A hitelszerződés megkötésére eredetileg 2016. december 31-ig volt lehetőség, de a program keretében szerződéskötésre legkésőbb 2017. március 30-ig kerülhetett sor. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, amit a kormány február végén megemelt, így az éven túli lejáratú forintalapú beruházási hitel összege 250 milliárd forintra nőtt. A felvehető hitel összege minimum 3 millió forint, a maximális hitelérték pedig a 300 millió forintot nem haladhatja meg (ügyfelenként sem). A hitel futamideje

legfeljebb 20 év, 0–10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozása.

Az MFB meghirdette az MFB Nemzeti Gépfinanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Hitelprogramot és az MFB Nemzeti Gépfinanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Zárt Végű Pénzügyi Lízing Programot, melyek együttes kerete 50 milliárd forint, valamint az MFB Nemzeti Gépfinanszírozási Program Mezőgazdasági Gépgyártó- és Forgalmazó Finanszírozási Hitelprogramot 30 milliárd forintos kerettel a mezőgazdasági gépek gyártásával, forgalmazásával foglalkozó cégek, illetve a kis- és középvállalkozások számára.

A vállalkozások beruházási és versenyképesség-növelő tervei támogatására az MFB meghirdette az MFB Versenyképességi Hitelprogramját 100 milliárd forint keretösszeggel, amely az agrár és nem agrár kis- és középvállalkozások mellett a nagyvállalkozások számára is elérhető.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2019. június 30-án 102,8 milliárd forintot tett ki, amely összeg 5,0 százalékkal volt kisebb a megelőző évinél. A mezőgazdaság kedvezményes hitelállományból való részesedése 4,3 százalékponttal 89,2 százalékra csökkent, ezáltal az élelmiszeripar részaránya 10,8 százalékra nőtt.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok a mezőgazdasági hitelállományból továbbra is 75 százalékot meghaladó hányadot tudhattak magukénak. Az állattenyésztéssel foglalkozók 11,8 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 5,6 százalékot vettek igénybe a kedvezményes hitelállományból a vizsgált időszakban (16. táblázat).

⁷ Az RKFA az MFB refinanszírozási kamatfelára, amelynek mértéke évente változó.

16. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2019. június 30.

					milliárd HUF
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Társas vállalkozások	68,9	6,8	10,8	5,1	91,6
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	<i>64,2</i>	<i>6,8</i>	<i>10,4</i>	<i>4,8</i>	<i>86,2</i>
<i>Kisvállalkozás</i>	<i>1,3</i>	<i>0,0</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>1,9</i>
<i>Középvállalkozás</i>	<i>1,9</i>	–	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>2,0</i>
<i>Nagyvállalkozás</i>	<i>1,5</i>	–	–	–	<i>1,5</i>
Nem besorolható*	0,0	–	–	0,0	0,0
Összesen	68,9	6,8	10,8	5,1	91,6

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
 Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke 11 milliárd forintot tett ki 2019 második negyedévének végén, amely 56,3 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszak értékét. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a mikrovállalkozások hitelállománya nőtt – 0,6 milliárd forintról

6,2 milliárd forintra –, ezáltal a részesedésük a teljes állomány több mint felét, 55,8 százalékát tette ki. A kis-, közép- és nagyvállalkozások részesedése egyaránt 10 százalék körül alakult a vizsgált időszakban (17. táblázat).

17. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2019. június 30.

		milliárd HUF
Megnevezés	Hitelek értéke	
Egyéni gazdaságok	–	
Társas vállalkozások	10,1	
ebből		
<i>Mikrovállalkozás</i>	<i>6,2</i>	
<i>Kisvállalkozás</i>	<i>1,4</i>	
<i>Középvállalkozás</i>	<i>1,3</i>	
<i>Nagyvállalkozás</i>	<i>1,3</i>	
Nem besorolható*	1,0	
Összesen	11,1	

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
 Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait a 21. és 22. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelést

érdemel a Földvásárlási Hitelprogram keretében jóváhagyott 113,6 milliárd forintos hitelösszeg.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az export-tevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép-/hosszú lejáratú hitelek 2–5 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁸ előállító exportáló vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású, rövid lejáratú (6–24 hónap) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) export-előfinanszírozó hitelek beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) vevőhitel a külföldi vevő meghitelezésére;
- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel, melynek nem feltétele az export;
- rövid, illetve közép-/hosszú lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat,

illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;

- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁹ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- rövid lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke 2019 második negyedévének végén az előző év azonos időszakához képest 3,7 százalékkal 138,9 milliárd forintra mérséklődött. Az Eximbank által biztosított kedvezményes hitelek túlnyomó többsége továbbra is az élelmiszeripar finanszírozását szolgálta, a hitelállomány 93,8 százaléka az élelmiszeripari ágazatba került. A mezőgazdasági társas vállalkozások részesedése 6,2 százalékot tett ki a kedvezményes hitelekből, így az ágazat hitelállományának értéke 8,6 milliárd forint volt 2019 második negyedévében.

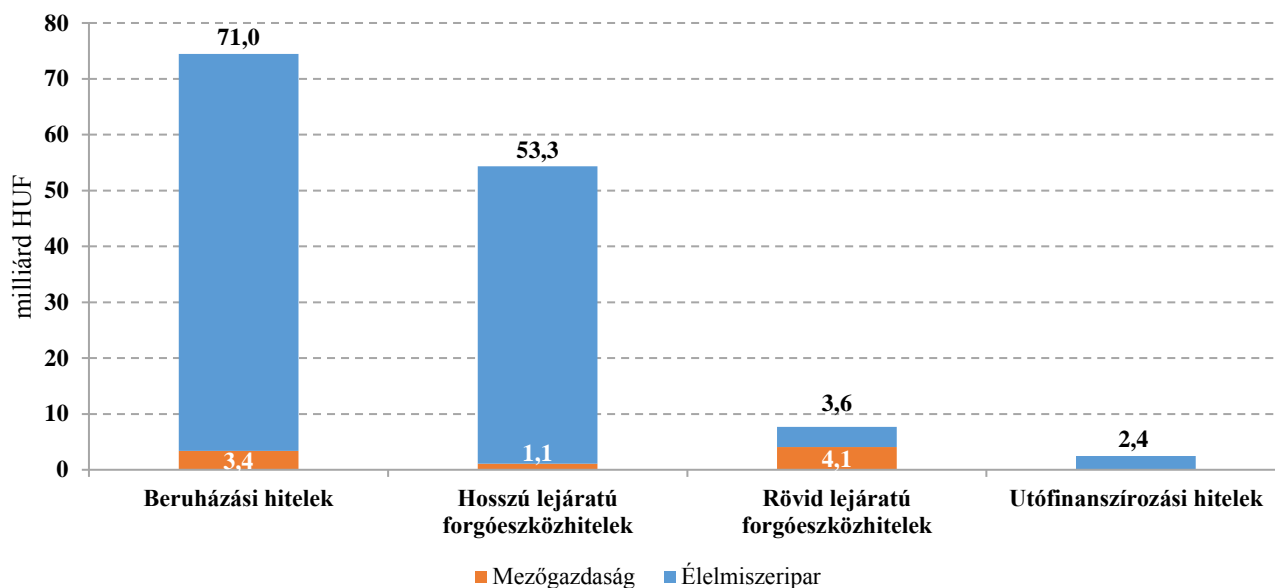
A fennálló hitelállományon belül az export-előfinanszírozási hitel továbbra is 98 százalék körüli részesedéssel bírt. Az utófinanszírozási hitelek aránya ennek megfelelően mindössze 1,8 százalékot tett ki az aktuális negyedévben. Az előfinanszírozású hiteleken belül a beruházási hitelek 54,5 százalékot, a hosszú lejáratú forgóeszközhitel pedig 39,8 százalékot képeztek (21. ábra).

⁸ A mezőgazdasági termék(ek) feldolgozása (mezőgazdasági terméken végrehajtott bármely olyan művelet, amely esetében a keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az állati vagy növényi termékek első értékesítésre való előkészítéséhez

szükséges tevékenységeket) – azaz a kezdeti feldolgozási szint alá nem tartozó tevékenység (TEÁOR 10–11) – során előállított termék(ek).

⁹ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) I. számú mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek a kezdeti feldolgozási szintig.

21. ábra: **Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2019. június 30-án**

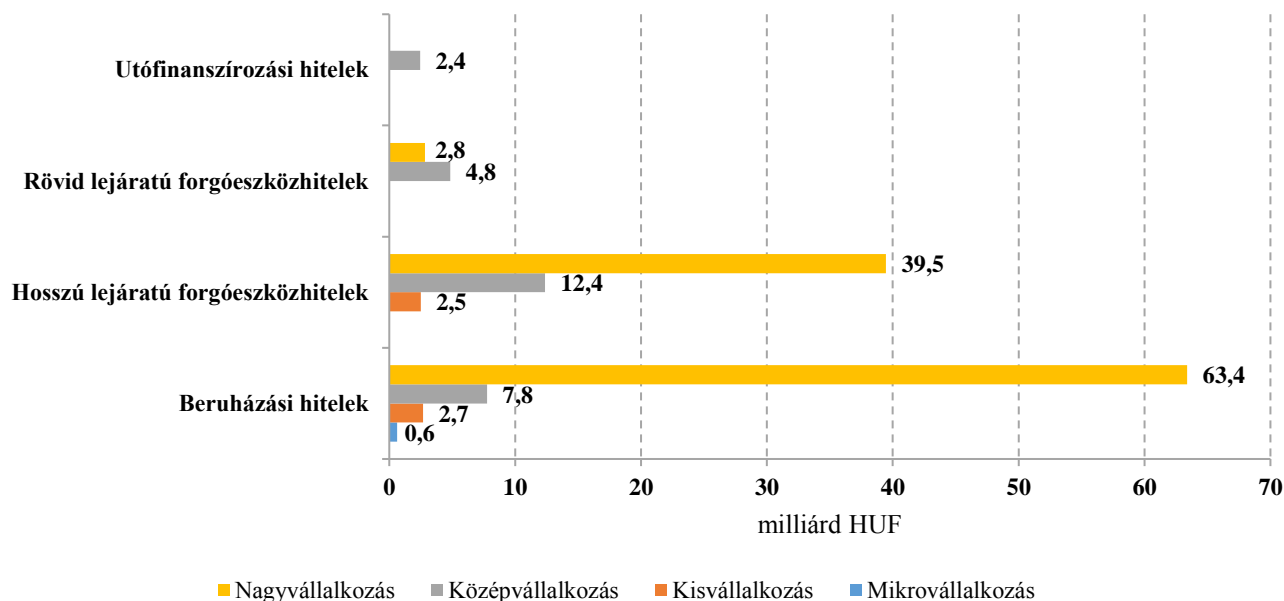

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az aktuális negyedévben is elmondható, hogy az EXIM exportösztönző hiteleit elsősorban a nagy- és középvállalkozások vették igénybe, összesen 138,9 milliárd forint értékben. Ez az összeg 5,3 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától (22. ábra). A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül 2019 második negyedévében is a beruházási hitelek domináltak, arányuk

46,4 százalékról 54,3 százalékra nőtt egy év alatt. A középvállalkozásoknál a hosszú lejáratú forgóeszközhitel részesedése volt kiemelkedő, 45,3 százalék. A kis- és a mikrovállalkozások kizárólag beruházási és hosszú lejáratú forgóeszközhitelt vettek fel 2019 második negyedévében.

22. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2019. június 30-án

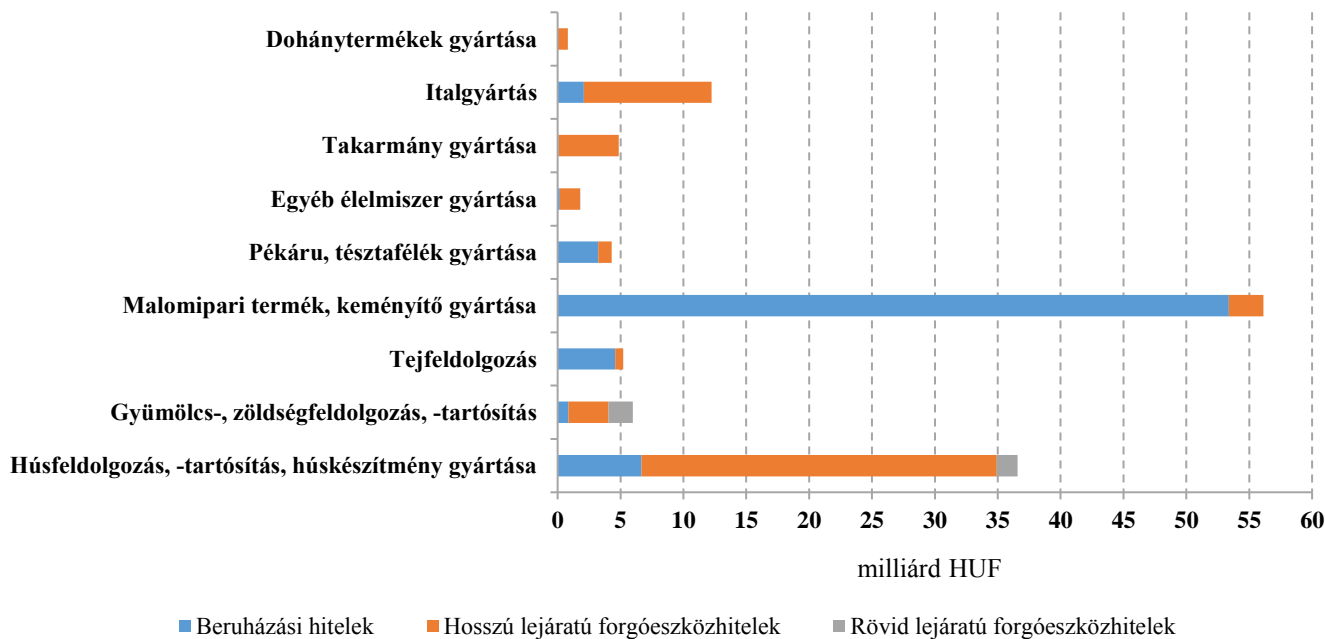

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az exportösztönző hitelek tekintetében a malomipari termék, keményítő gyártása, a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat, az italgyártás, a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás és a tejfeldolgozás érdemel kiemelt, amely szegmensek az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 90,8 százalékát tudhatták magukénak. Ez az

arány 2018 második negyedében 1,9 százalékponttal volt magasabb. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen mintegy 6,9 milliárd forintot jelentett. A malomipari termék, keményítő gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 43,9 százalékot képviselt (23. ábra).

23. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2019. június 30-án

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

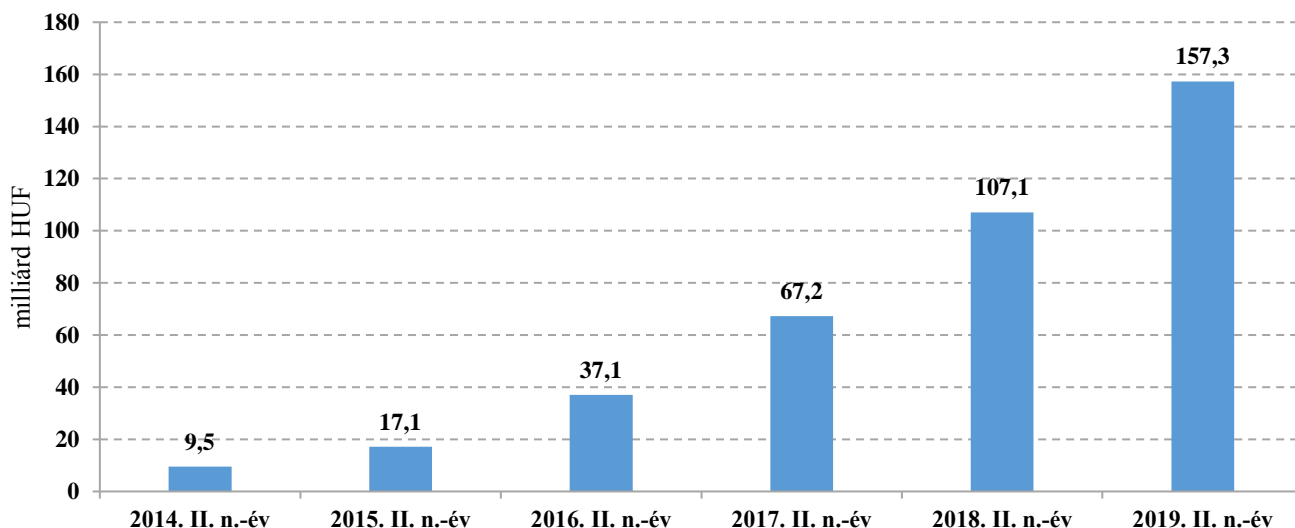
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (östermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességdíj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A program az alapkondíciók mellett a fagykárosult, jégkárosult és az ügynevezett átmeneti támogatásra jogosult vállalkozások számára teljes körű kamat-, kezességdíj- és egyéb költségmentességet biztosít. Az Agrárminisztérium a program

keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és 80 százalék garanciadíj-támogatást nyújt. A Széchenyi Kártya Folyószámlahitel feltételei folyamatosan javultak, 2017 augusztusának végén 100 millió forintra emelkedett a hitelkeret felső határa, és a korábbi 50 millió forintig járó kezességi díjtámogatás már a teljes hitelösszegre vonatkozik. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozások ASZK Folyószámlahitel keretein belül benyújtott hiteligénye tovább nőtt, a szerződések száma 11,6 százalékkal 15 306 darabra, a leszerződött összeg 40,0 százalékkal 157,3 milliárd forintra emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra sem veszített lendületéből (24. ábra).

24. ábra: A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása, adott év június 30-án

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-keret 87,3 százalékát, 137,3 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásai igényelték, miközben az élelmiszeriparba a hitelkeret 12,7 százaléka, 20,0 milliárd forint került.

A mezőgazdasági tevékenységet folytatók körében nyújtott hitel közel felét (46,5 százalék) a családi gazdaságok, 21,3 százalékát az egyéni vállalkozók, 18,0 százalékát pedig a mikrovállalkozások kapták 2019 második negyedévében.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások hitelállománya 19,4 milliárd forinttal

68,9 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A szántóföldi növénytermesztők közül kiemelkedő a családi gazdaságok által leszerződött összeg, amely 11,8 milliárd forinttal növekedett egy év alatt. Markáns növekedést tudtak felmutatni továbbá az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások, amelyeknél a hitelállomány 12,3 milliárd forinttal bővült. Az állattenyésztéssel foglalkozóknál 6,8 milliárd forinttal, a kertészeti ágazatban tevékenykedőknél pedig 3,3 milliárd forinttal nőtt a hitelállomány egy év alatt.

Az élelmiszeripari ágazat vállalkozásainak 20,0 milliárd

forintos folyószámlahitel-állományából a társas vállalkozások 17,3 milliárd forintos állománnyal rendelkeztek, azon belül a szerződött hitelösszeg legnagyobb része (56,7 százalék) a mikrovállalkozásokhoz került.

Az egyéni vállalkozók által leszerződött hitelösszeg egy év alatt csaknem másfélszeresére nőtt 2019. június 30-ára (18. táblázat).

18. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret összegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2019. június 30.**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság	6,2	29,3	63,8	99,3	24,7	11,5	1,7	38,0
ebből								
Állattenyésztés	1,5	6,5	7,3	15,4	4,5	2,0	0,7	7,2
Egyéb	0,4	8,0	10,2	18,6	9,2	6,3	1,0	16,5
Kertészet	1,0	2,8	5,1	8,9	1,3	0,5	0,0	1,8
Szántóföldi növénytermesztés	3,3	11,9	41,2	56,4	9,7	2,7	0,1	12,5
Élelmiszeripar	0,1	2,1	0,5	2,7	9,8	6,8	0,7	17,3
Összesen	6,3	31,4	64,3	102,0	34,6	18,3	2,5	55,3

Megjegyzés: Az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

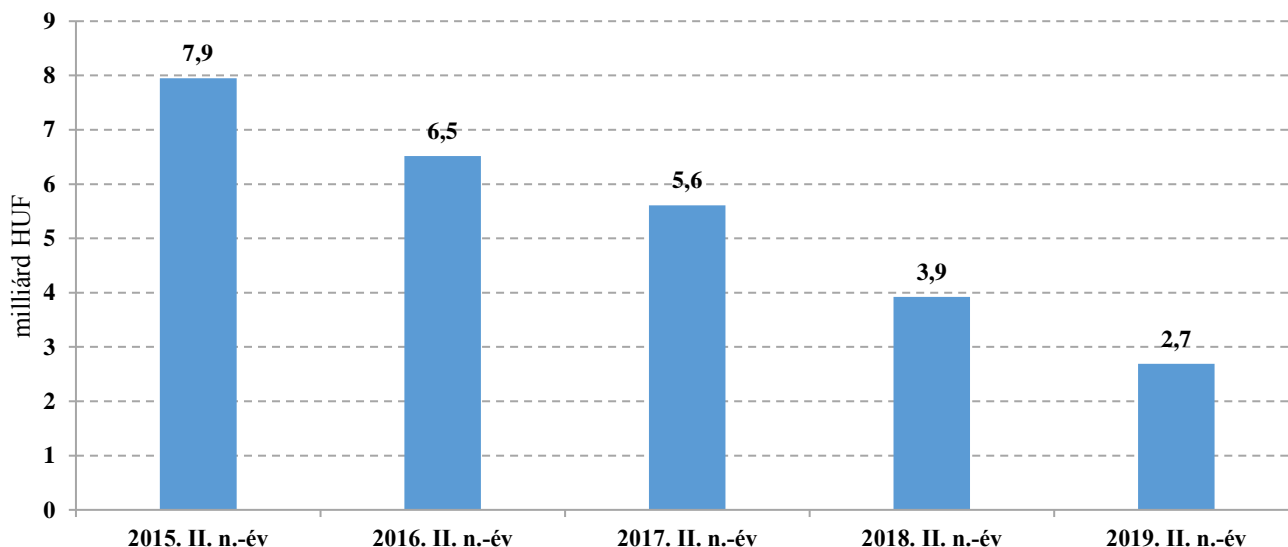
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás mellett indított (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban

(továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 2,7 milliárd forint volt 2019 második negyedévének végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (25. ábra).

25. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya adott év március 31-én

Megjegyzés: Az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2019 második negyedévének végén 706 millió forint volt.

Növekedési Hitelprogram

A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja 2017. március 31-én lezárult. A 2013. júniusi indulástól közel 40 ezer mikro-, kis- és középvállalkozás jutott 2800 milliárd forint értékben kedvező finanszírozású hitelhez. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az NHP három szakaszában együttevén 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. Az MNB becslése szerint az NHP a 2013–2017 közötti időszakban 2-2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez, ami éves szinten 0,3-0,8 százalékpontos bővülést jelentett.

A Magyar Nemzeti Bank 2019. január 1-jén elindította az NHP részét képező NHP fix konstrukciót, amellyel a hazai kkv-hitelezés szerkezetét kívánja egészségesebb irányba terelni azáltal, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások hosszú lejáratú, rögzített kamatozású hitelhez jutásának lehetőségeit javítja. Az NHP fix keretében 1000 milliárd forint összeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A program keretében a jegybank 0 százalékos kamatozású, legfeljebb 10 éves futamidejű refinanszírozási hitelt nyújt a hitelintézeteknek, amit azok egyrészt egy felülről korlátozott éves költség mellett kölcsön vagy pénzügyi lízing formájában továbbhiteleznek a kkv-knak, másrészt ugyanezen cél érdekében refinanszíroznak pénzügyi vállalkozásokat.¹⁰

Az NHP I. szakaszában a mezőgazdaság és az élelmiszeripar számára kihelyezett hitelállomány 13,1 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától.

Az állomány értéke 13,6 milliárd forintot tett ki 2019. június 30-án. Az NHP első szakaszának keretében kihelyezett hitelek túlnyomó többségét (86,4 százalék) továbbra is a mezőgazdasági hitelek (östermelőkkel együtt) tették ki 11,7 milliárd forint értékben, míg az élelmiszeripari vállalkozások 1,8 milliárd forintos hitelállománya 13,6 százalékos részesedésnek felelt meg 2019 második negyedévében. A hitelek zöme mindkét ágazatban hitelkiváltásra irányult.

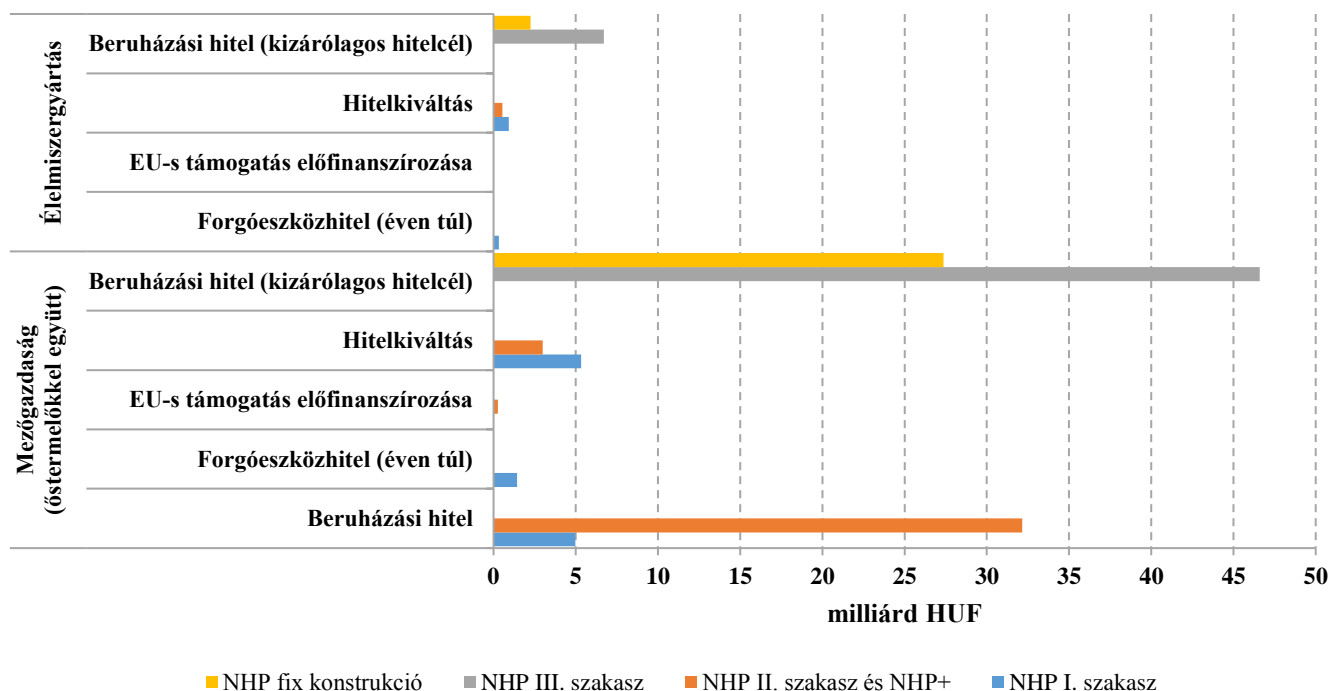
A második szakaszhoz és az NHP+ konstrukcióhoz kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 51,3 milliárd forintot tett ki, amelyből szintén a mezőgazdaság részesedett nagyobb mértékben (69,0 százalék). Az NHP II. szakaszának hitelállománya 87,1 milliárd forintról 51,3 milliárd forintra csökkent egy év alatt. Az ágazatok közül a mezőgazdaság hitelállománya 35,8 milliárd forinttal, az élelmiszeriparé pedig 6,6 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától. Az élelmiszeripari vállalkozások állománya így a megelőző év azonos időszakai 22,5 milliárd forintról 15,9 milliárd forintra mérséklődött.

Az NHP III. szakasza keretében kihelyezett beruházási hitelek fennálló állománya 5,5 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakai értéktől, így az agrárágazatban összességében 53,3 milliárd forint hitel került kihelyezésre kizárólagos beruházási céllal 2019 második negyedévében. Ebből a mezőgazdaság részesedése 46,6 milliárd forintot, az élelmiszeriparé pedig 6,7 milliárd forintot tett ki.

Az NHP fix konstrukcióhoz kapcsolódóan 29,6 milliárd forint kihelyezése valósult meg 2019. június 30-ig, amelyből 27,4 milliárd forintot a mezőgazdasági vállalkozások számára folyósítottak, az élelmiszeriparba pedig 2,2 milliárd forint került (26. ábra).

¹⁰ Forrás: MNB Terméktájékoztató a Növekedési Hitelprogram Fix keretében folyósított refinanszírozási hitelek igénybevételének módjáról és feltételeiről.

26. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2019. június 30.

Megjegyzés: Európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2019. június 30-án fennálló állomány alapján. Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat és a családi gazdálkodókat.

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A Növekedési Hitelprogram első két szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy az agrárszektor a különböző támogatott hitelprogramokkal mint olcsó forrással korábban nem nagyon tudott élni. Ennek általában a támogatási szabályok vetettek gátat. Ezzel ellentétben az NHP nem tartalmazott támogatási korlátot.

Az NHP kivezetését követően jelentősen mérséklődött a garanciaszervezetek által nyújtott hitelállomány volumene. A program keretében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke 2017 második fél évétől csökkent, 2019

második negyedévének végén a mezőgazdasági szektor vállalkozásainak garantált hitelállománya már mindössze 10,9 milliárd forint volt az NHP-hez kapcsolódóan. Ez az összeg 28,9 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől. Ezzel párhuzamosan az élelmiszeripari vállalkozásainak garantált hitelállománya is markánsan csökkent, 30,2 százalékkal 5,0 milliárd forintra (19. táblázat).

Ezen felül az MNB által 2019 elején indított NHP fix konstrukció keretében a garantált hitelállomány értéke 3,2 milliárd forint volt 2019 második negyedévének végén.

19. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2014	I.	8,6	1,0	4,1	0,6
	II.	12,2	0,9	4,2	0,6
	III.	16,7	1,5	5,1	0,6
	IV.	17,4	1,5	6,4	0,9
2015	I.	18,0	1,5	6,9	1,0
	II.	19,1	1,6	7,4	0,9
	III.	20,6	2,2	7,9	1,1
	IV.	15,4	1,4	6,8	0,9
2016	I.	20,4	1,9	8,3	1,0
	II.	19,8	2,1	11,6	1,0
	III.	20,2	2,0	10,3	1,0
	IV.	19,4	2,2	9,9	1,0
2017	I.	19,7	2,2	9,3	1,0
	II.	18,8	2,1	9,0	1,0
	III.	17,9	1,9	8,2	0,9
	IV.	16,3	1,7	7,4	0,4
2018	I.	15,3	1,2	6,7	0,3
	II.	14,3	1,1	6,8	0,3
	III.	14,0	0,9	6,3	0,3
	IV.	11,7	0,8	5,3	0,3
2019	I.	11,2	0,7	5,0	0,3
	II.	10,3	0,7	4,8	0,2

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

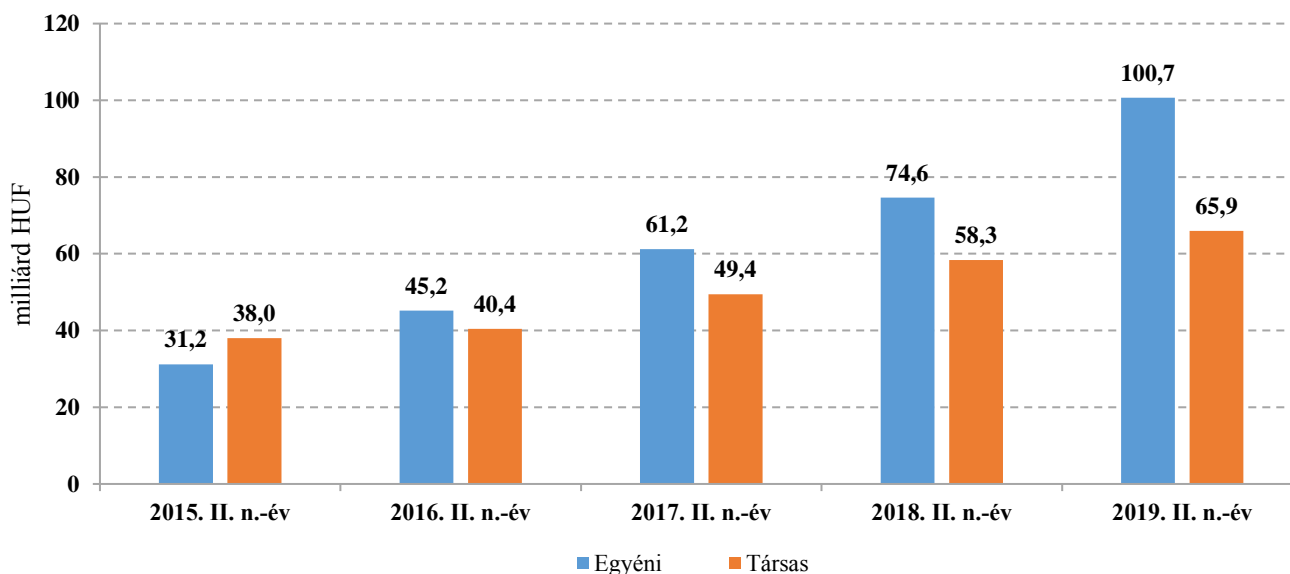
Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférését két, az állam által 85 százalékkal viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékul szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes garantált hitelállománya az elmúlt öt év második negyedévei alapján dinamikus emelkedést mutat. Az agrárgazdaság garantált hiteleinek összege az előző év azonos időszakához képest jelentősen emelkedett, 26,9 százalékkal 225,9 milliárd forintra nőtt 2019 második negyedévében. A mezőgazdasági vállalkozások garantált hitelállománya a korábbi évi 133,0 milliárd forint helyett 166,6 milliárd forintot, az élelmiszeripari vállalkozásoké 45,1 milliárd forinttól eltérően 59,4 milliárd forintot tett ki 2019. június 30-án.

A mezőgazdaságban a vizsgált évek második negyedévei alapján egyértelműen látható, hogy az egyéni gazdaságok részesedése a garantált hitelállományból fokozatosan nőtt: 2019 második negyedévének végére 60,4 százalékra emelkedett. Nemcsak a hitelállomány részaránya, hanem a volumene is emelkedett, 34,9 százalékkal. A társas vállalkozások részesedése 40 százalék alá csökkent, azonban a garantált hitelállományuk értéke 13,0 százalékkal bővült (27. ábra).

27. ábra: Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban adott év június 30-án

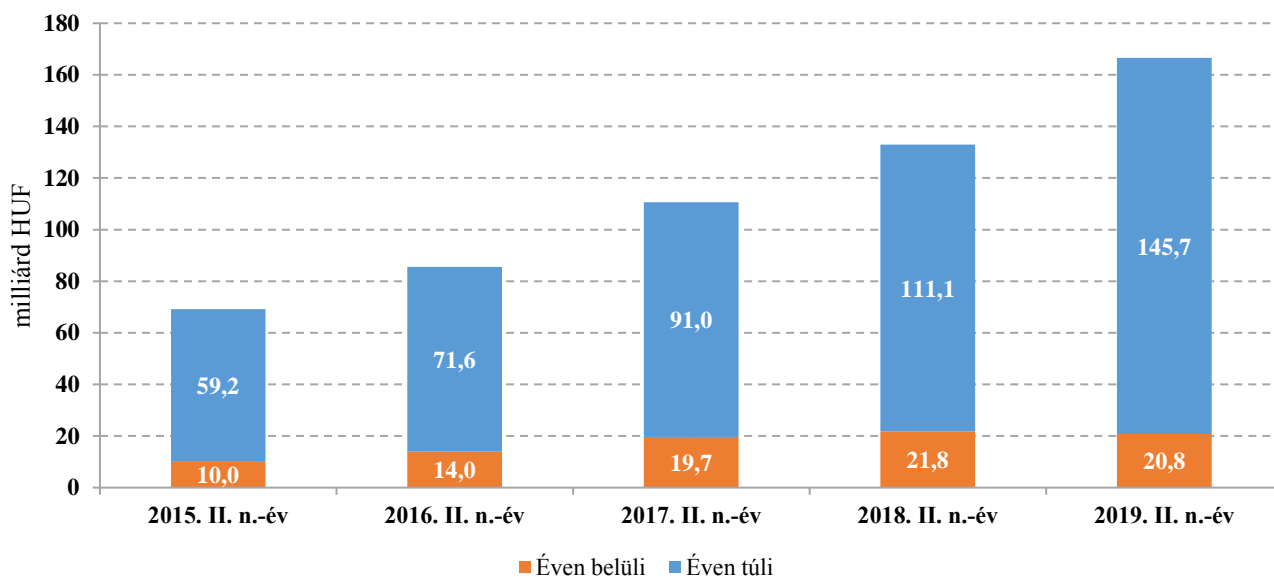

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,9–73,8 százalék volt 2019 második negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások beruházási volumene az elmúlt évben dinamikus bővülést mutat, így hosszú távú finanszírozási igényük tovább erősödött. Az éven túli hitelek állománya 145,7 milliárd forintot tett ki az aktuális negyedévben, ami 31,1 százalékkal haladta meg az előző évi értéket. Azon belül is az éven túli

forgóeszközhitel értéke 100,2 milliárd forintot tett ki, a beruházási hitelállomány pedig 45,5 milliárd forint volt 2019 második negyedévének végén. A garantált hitelállományon belül az éven belüli hitelek értéke 20,8 milliárd forintra mérséklődött, ami 4,5 százalékpontos csökkenésnek felelt meg (28. ábra).

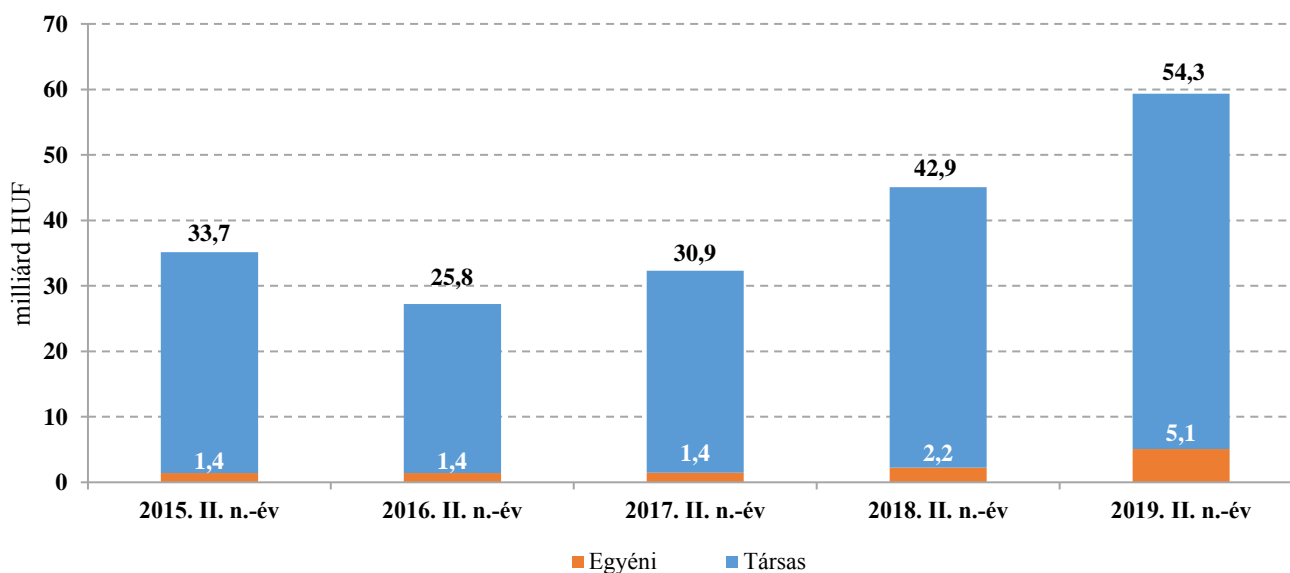
28. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban lejáratási idő szerint adott év június 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,9–73,8 százalék volt 2019 második negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar garantált hitelállománya az aktuális negyedévben 31,7 százalékkal 59,4 milliárd forintra nőtt egy év alatt. Az egyéni gazdaságok garantált hitelállománya több mint kétszeresére bővült, a társas vállalkozásoké 26,7 százalékkal emelkedett. A mezőgazdasággal ellentétben az élelmiszeripar garantált

hitelállományán belül a társas vállalkozások domináltak 2019 második negyedévében is. A társas vállalkozások hiteleinek részesedése továbbra is 90 százalék feletti volt 2019. június 30-án. Az egyéni gazdaságok részesedése nőtt ugyan, de még így is mindössze 8,5 százalékot tett ki 2019 második negyedévében (29. ábra).

29. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban adott év június 30-án**

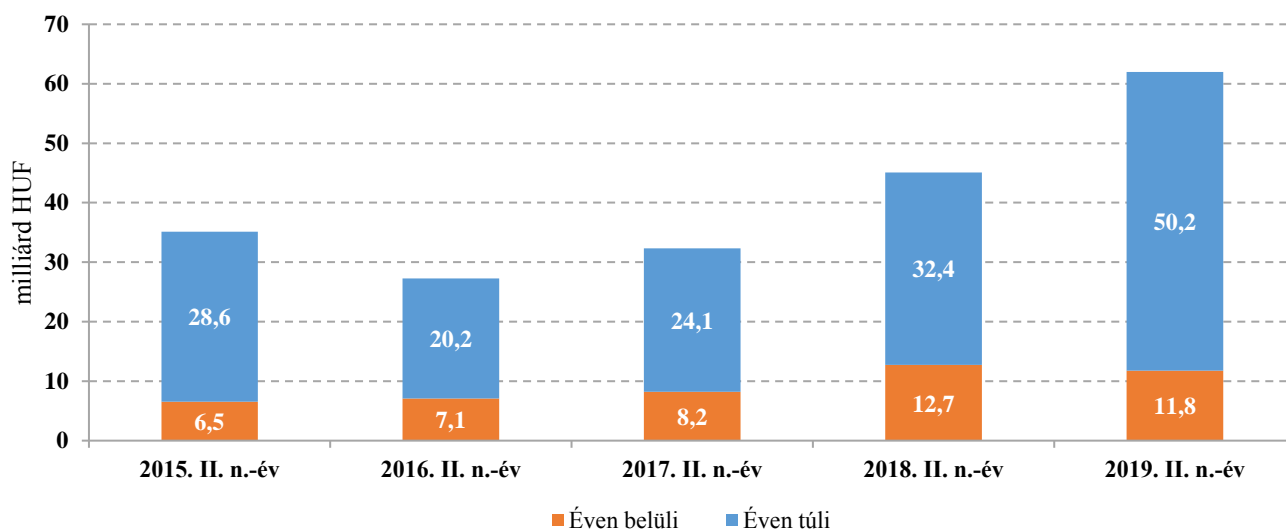
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,9–73,8 százalék volt 2019 második negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül az éven túli hitelek részaránya tovább növekedett, 2019 második negyedévének végén már meghaladta a 80 százalékot. Az élelmiszeripari vállalkozások garantált éven belüli hiteleinek értéke a vizsgált évek második negyedéveiben fokozatosan bővült, azonban 2019 második negyedévében 7,3 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől. Az éven túli hitelek állománya azonban jelentősen emelkedett az aktuális

negyedévben, 55,1 százalékkal 50,2 milliárd forintra nőtt (30. ábra). Ezen belül a forgóeszközhitelállomány 51,0 százalékkal 21,8 milliárd forintra emelkedett, míg a beruházási hitelek értéke csaknem megduplázódott, 18,4 milliárd forintra nőtt. A növekedésnek köszönhetően az éven túli beruházási hitelek állománya az elmúlt évek legmagasabb állományi értékét jelentette 2019 második negyedévében.

30. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejáratási ideje szerint adott év június 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,9–73,8 százalék volt 2019 második negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

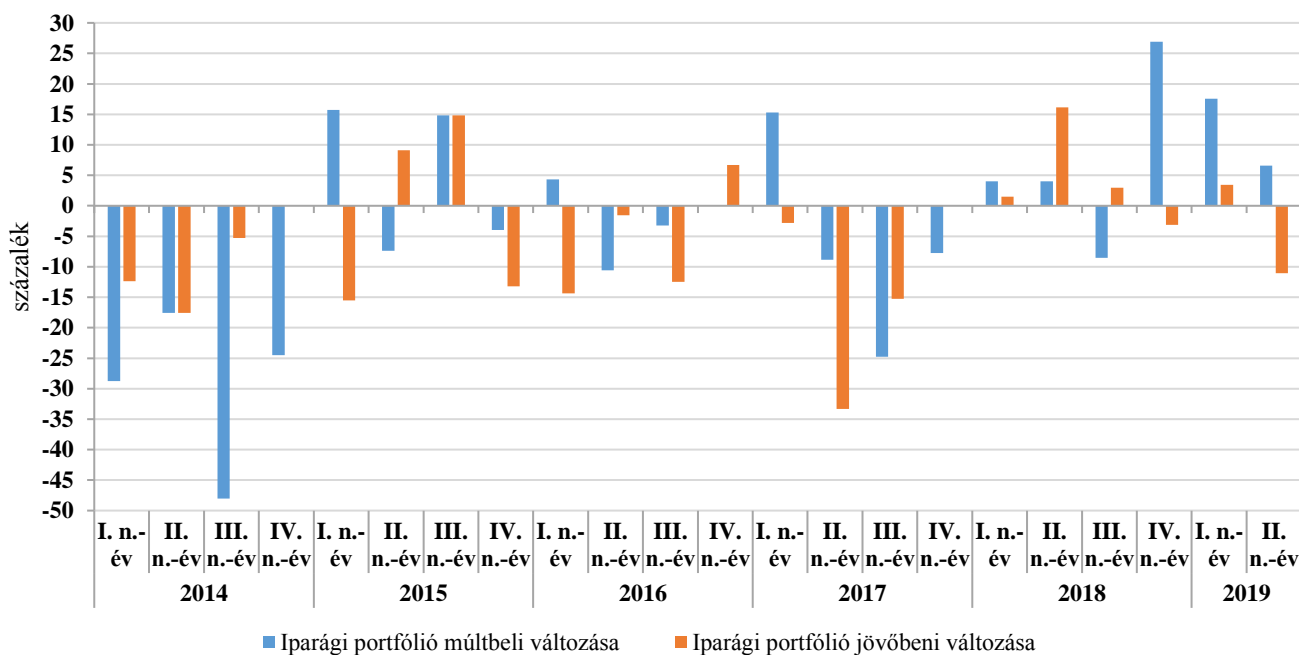
Hitelezési felmérés

A hitelek keresleti és kínálati tényezőire vonatkozó felmérést a FED (Federal Reserve Board) indította el. Az MNB a FED felmérése alapján készíti el saját hitelezési felmérését, amely valamivel bővebb, mint a FED kérdőíve. A hitelezési felmérés során alkalmazott kérdőív kérdései ötfokozatú skálát alkalmaznak és kvalitatív módon fejezik ki a felmérésben részt vevő intézmények által megtett lépéseket, illetve tervezett vagy várt változásokat a hitelezési hajlandóságra, hitelkeresletre, hitelezési sztenderdekre/feltételekre, kockázati paraméterekre és a különböző szektorok kockázati megítélésére vonatkozóan.

A felmérésben a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező bankok vesznek részt szegmensektől függően 85-95 százalékos piaci részesedéssel.

A változást a válaszadók százalékában kifejezett nettó változásmutató határozza meg annak alapján, hogy a szigorító változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonják az ellenkező előjelű, enyhítő változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát. Ha a mutató értéke negatív, akkor a bankszektor képviselői javulást várnak az adott ágazat hitelezési folyamataiban.¹¹

31. ábra: A hitelezési felmérés eredményei a mezőgazdaságban¹²

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A pénzügyintézetek a 2018-as évben kedvezőtlennek ítélték a portfóliók múltbeli minőségét, ami alól kizárólag a harmadik negyedév képez kivételt. A mezőgazdasági hitelportfóliók múltbeli minőségének megítélése 2019-ben is kedvezőtlen volt a bankok megítélése szerint.

Miközben a bankok mezőgazdasági hitelportfóliók minőségével kapcsolatos jövőbeni várakozása 2019 első negyedévében kedvezőtlen volt, a legfrissebb felmérés szerint a második negyedévben a pénzügyintézetek már javulást várnak a mezőgazdasági portfóliók minőségében (31. ábra).

¹¹ Forrás: www.mnb.hu

¹² Vad- és erdőgazdálkodással együtt.

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

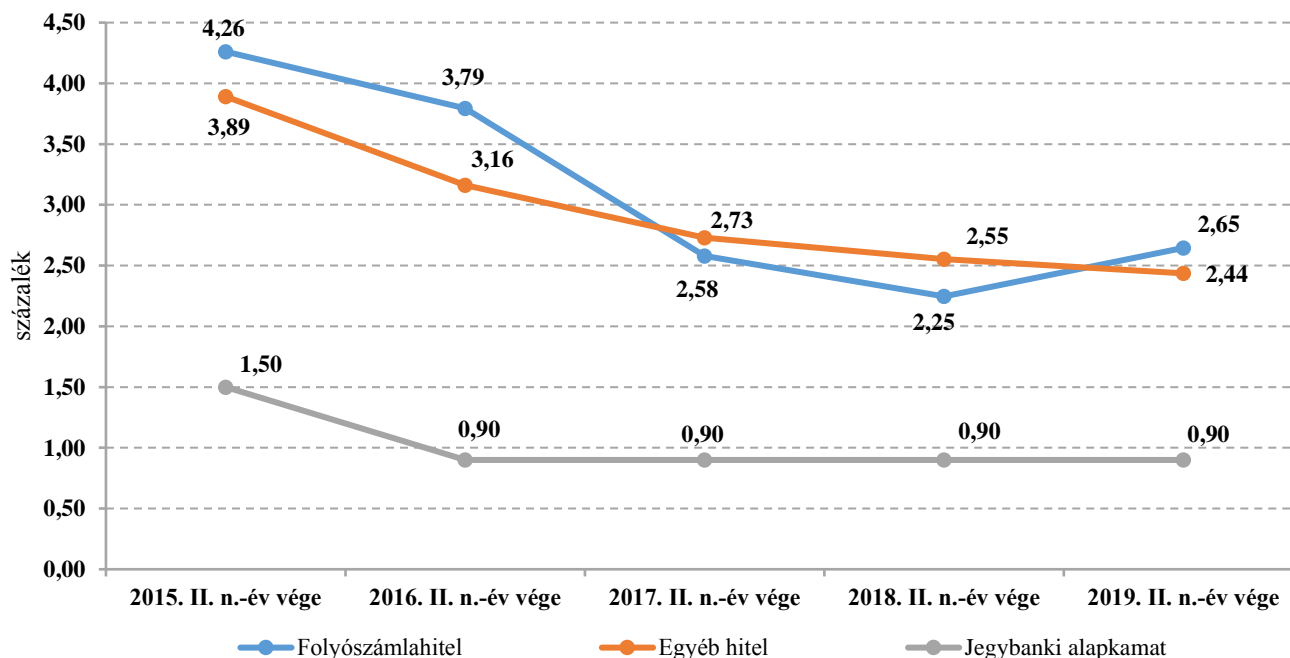
A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint 2018-ban a fogyasztói árak átlagosan 2,8 százalékkal emelkedtek az előző évhez képest.

Az előrejelzések szerint a következő időszakban az infláció változékonysága továbbra is fennáll. A Monetáris Tanács közleménye alapján a hazai gazdaság 2019 második negyedévében 4,9 százalékkal bővült, amihez felhasználási oldalon elsősorban a beruházások és a fogyasztás, termelési oldalon pedig a piaci szolgáltató

ágazatok, az ipar és az építőipar járultak hozzá a legnagyobb mértékben. A Monetáris Tanács várakozásai alapján a gazdasági növekedés a következő negyedévekben lassul.¹³

A jegybanki alapkamat 2016 óta 0,90 százalékponton stagnál. Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába fokozatosan csökkent a vizsgált időszakban, 2019 második negyedévének végére 2,44 százalékot tett ki. A folyószámlahitelek kamata 2018 második negyedévéig fokozatosan csökkent, majd a 2019-es év második negyedévében 0,4 százalékponttal 2,65 százalékra nőtt (32. ábra).

32. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása¹⁴

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

¹³ MNB, Közlemény a Monetáris Tanács 2019. szeptember 24-i üléséről.

¹⁴ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthitelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos aktuális kamatlába.

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatláb veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb

megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábat tagországokként, évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2019 második negyedévében 0,48 százalékpont volt a korábbi év azonos időszak 0,13 százalékponttól eltérően (20. táblázat).

20. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alaprata, százalék
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75
2017. III. 1.	0,53
2017. VIII. 1.	0,30
2017. XI. 1.	0,25
2018. I. 1.	0,13
2018. II. 1.	0,09
2018. VII. 1.	0,13
2018. VIII. 1.	0,21
2018. IX. 1.	0,37
2018. X. 1.	0,49
2018. XI. 1.	0,56
2019. I. 1.	0,56
2019. VII. 1.	0,48

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatláb¹⁵ tekinteti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében

megállapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (23. táblázat – Kiegészítő táblák).

¹⁵ EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya az elmúlt öt év második negyedévi állományát tekintve fokozatosan emelkedett. Ez a mezőgazdaság fejlődését követte, hiszen egyre több gazdálkodó tér át intenzív termesztési technológiára, amelynek gépigénye is magasabb. Amennyiben a gépberuházás minőségi cserét jelent, gyors megtérülési idővel számolhatnak a gazdálkodók.

A Lízingszövetség előrejelzése szerint a következő időszakban tovább bővíthet a lízingpiac, a kertészeti és az állattartási pályázatok kifizetése mellett erősebb lökést adhat az MNB NHP fix konstrukciója.

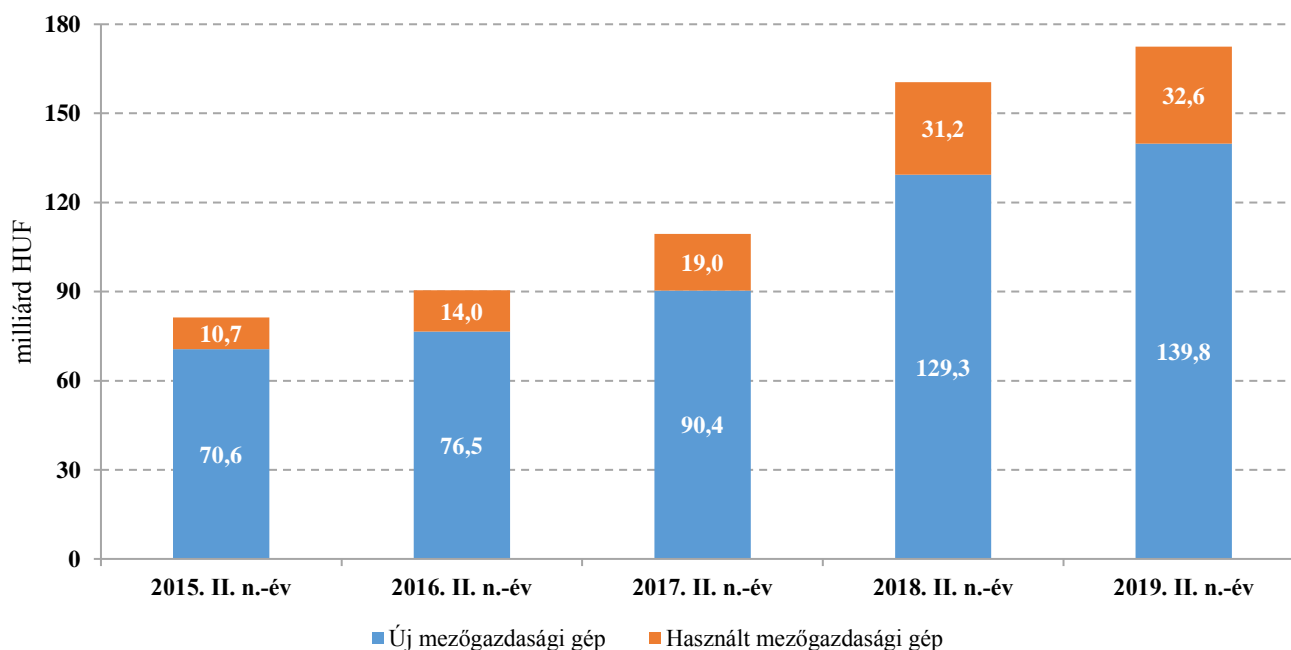
A lízingcégek finanszírozott állománya – tőkekint-

lévősége – 7,5 százalékkal 172,4 milliárd forintra nőtt egy év alatt.

Az új és a használt mezőgazdasági gépek lízingelt állománya egyaránt bővült, előbbi 8,1, utóbbi pedig 4,7 százalékkal. Ezáltal az új mezőgazdasági gépek lízingelt állománya 139,8 milliárd forintra, a használtaké 32,6 milliárd forintra nőtt az aktuális negyedévben. A mezőgazdasági gépek körében az új gépek magas részaránya (81,1 százalék) a használtakkal szemben a géppark korszerűsítését jelenti (33. ábra).

A pénzügyi lízing szerepe tovább erősödött, az állomány értéke 150,1 milliárd forint volt, amely az előző év azonos időszakos értékét 8,3 százalékkal haladta meg.

33. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek¹⁶ alakulása adott év június 30-án

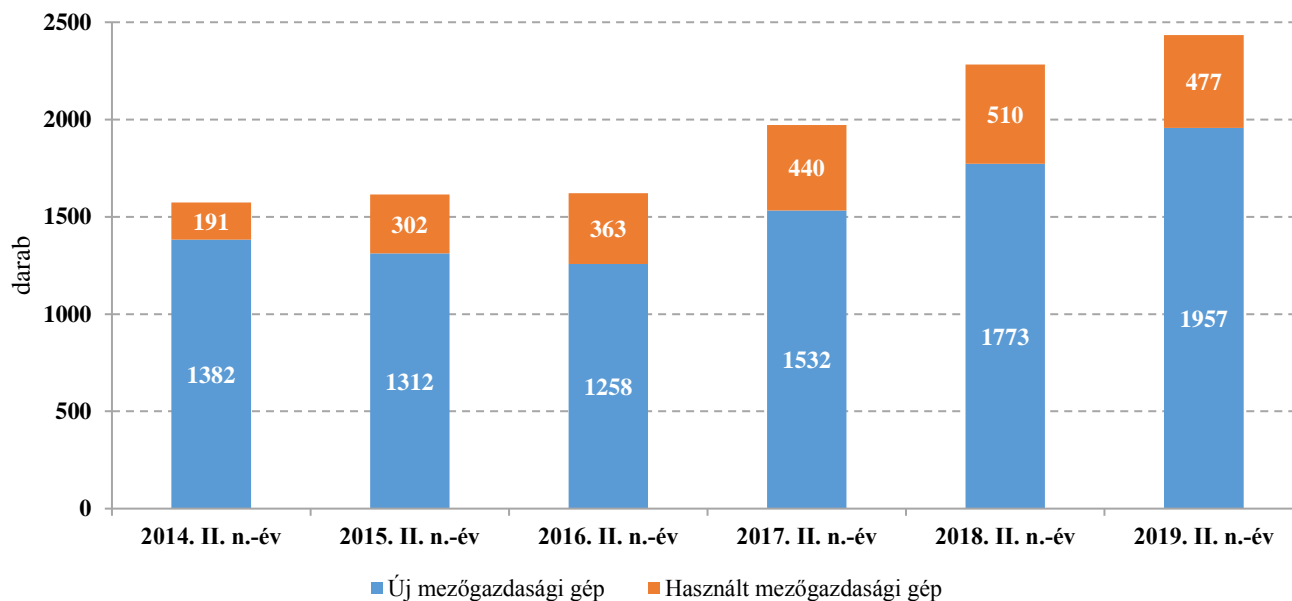
Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A tőkekintlévőségek emelkedésével párhuzamosan a megkötött lízingszerződések száma is tovább nőtt. A lízingcégek 2019 második negyedévének végére 2434 szerződést kötöttek, ami az elmúlt öt év második negyedévi alapján a legmagasabb érték volt. Az új mezőgazdasági gépekre kötött szerződések száma 10,4 százalékkal bővült, miközben a használt mezőgazdasági

gépekre 6,5 százalékkal kevesebb szerződést kötöttek az aktuális negyedévben. Az új gépekre megkötött lízingszerződések aránya a teljes állományon belül 80 százalék fölé emelkedett 2019 második negyedévének végére. Ez az arány az elmúlt három évben tapasztalt stagnálástól eltérően közelített a 2015 második negyedévi értékhez (34. ábra).

¹⁶ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

34. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződésszámának éves alakulása adott év június 30-án

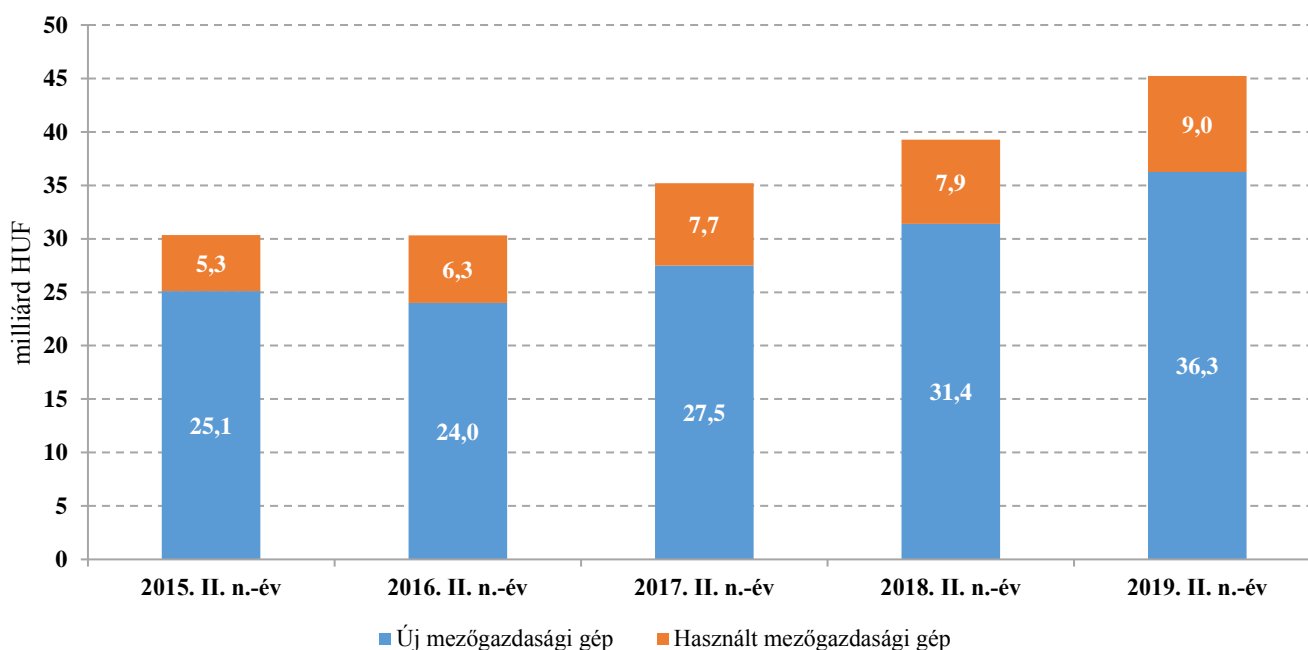

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

A lízingcégek által finanszírozott összeg 2019 második negyedévében több mint 15 százalékos növekedést mutatott az előző év azonos időszakához képest. A teljes finanszírozási összegből az új mezőgazdasági gépek lízingjének részesedése az előző év azonos időszakához

hasonlóan megközelítőleg 80 százalékot tett ki. A használt mezőgazdasági gépek finanszírozása az előző évhez képest 13,9 százalékkal bővült, így az állomány értéke 9,0 milliárd forintra emelkedett 2019 második negyedévének végére (35. ábra).

35. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása adott év június 30-án

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége

A hitelállomány fedezettsége az egy adott ágazatban működő társas vállalkozások nem teljesítő hitelei miatt bekövetkezett értékvesztésre elhatárolt hányad. Minél nagyobb a mutató értéke, annál kockázatosabbak az adott ágazat hitelei. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

Az MNB jelentése szerint a nemteljesítő vállalati hitelek aránya 5,5 százalékra süllyedt 2018 végére, amelyhez mind a portfóliótisztítás, mind a növekvő hitelállomány hozzájárult. A nemteljesítő vállalati hitelportfólió értékvesztéssel való fedezettsége enyhén csökkent, de továbbra is magasnak minősült. A nemteljesítő vállalati hitelállomány értékvesztéssel való fedezettsége 54 százalék volt 2018 végén, ami éves összevetésben

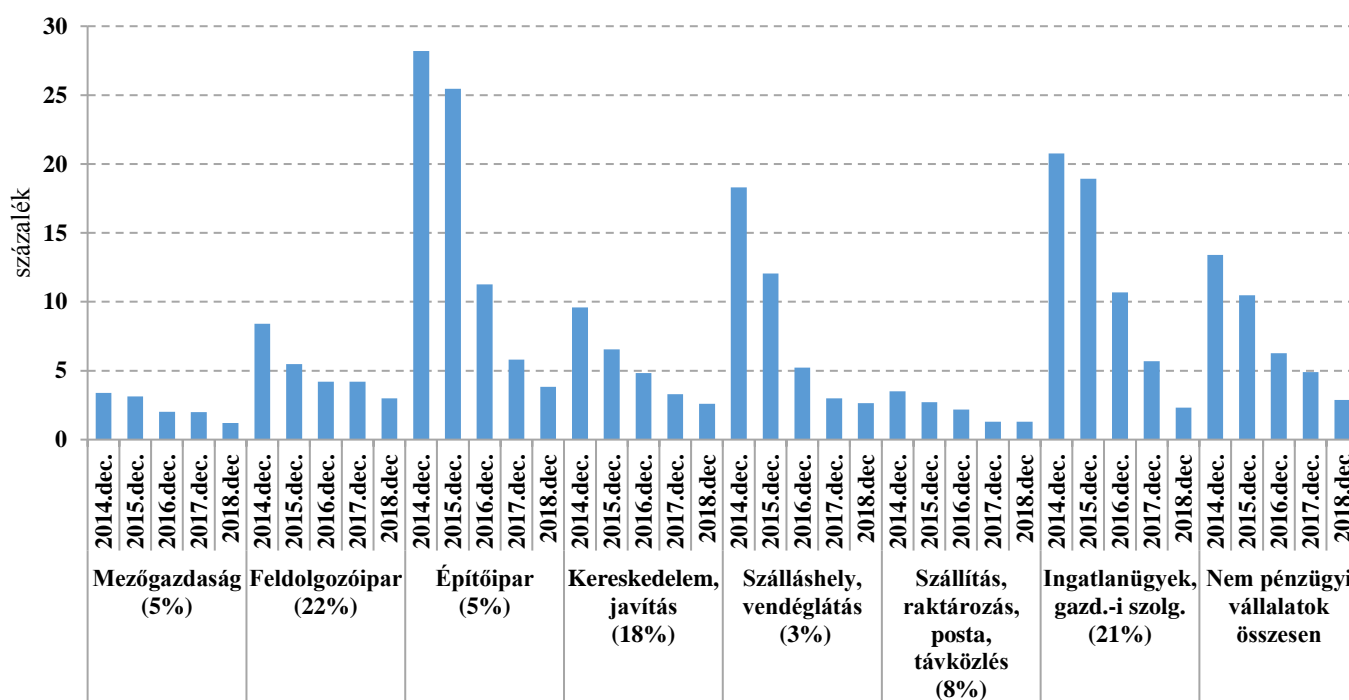
4 százalékpontos csökkenést jelentett.¹⁷

A mezőgazdasági vállalkozások hitelfedezettségi mutatója 2018 végén 1,2 százalékot tett ki. A mezőgazdaság hitelfedezettségi értékével továbbra is az egyik legmegbízhatóbb, kevésbé kockázatos adósok közé tartozik. Az ágazat kiegyensúlyozottsága kedvező pénzügyi stabilitásra utal.

A feldolgozóiparban a mutató értéke fokozatosan mérséklődött, a 2018. év végére 3,0 százalékra csökkent.

Mindkét ágazatra jellemző, hogy az NHP keretein belül sok vállalkozás kiváltotta korábbi kedvezőtlen hitelkonstrukcióját, amelyet alátámaszt az ágazatokra jellemző kedvező csődráta is (36. ábra).

36. ábra: A bankrendszer vállalati hitelállományának értékvesztéssel való fedezettsége ágazatonként¹⁸

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyi Stabilitási Jelentés, 2019. május alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

¹⁷ Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyi Stabilitási Jelentés, 2019. május.

¹⁸ Az ábrán zárójelben az egyes ágazati megnevezések alatt a vállalati portfólión belüli, időszak végi súlyt tüntettük fel.

Kiegészítő táblák

21. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2019. június 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,0	0,0	0,7	0,5
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	–	0,4	0,4
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,4	0,2	4,2	4,2
Sikeres Magyarorszáért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,6	11,5	0,3	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,0	16,7	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9	–	–
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	3,3	2,7	19,7	14,9
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,1	0,1	–	–
Összesen	56,4	48,0	25,9	20,6

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

22. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2019. június 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	3,2	3,5	6,7
Egyéb programhoz nem kapcsolódó követelésvásárlás	0,0	5,7	5,7
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	0,6	0,0	0,6
MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,0	0,6	0,6
Földvásárlási Hitelprogram	86,6	0,3	86,9
MNB Növekedési Hitelprogram	0,9	0,4	1,4
Egyéb	0,3	0,6	0,9
Összesen	91,6	11,1	102,8

Megjegyzés: Az egyéb kategóriába azok a programok kerültek besorolásra, amelyek fennálló állománya 2019. második negyedévben nem érte el a 600 millió forintot.

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi és Technológiai Kutatások Osztályán

23. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	220	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: Európai Unió Hivatalos Lapja: A Bizottság közleménye a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról

